Poštnina plačana v gotovini. Posamezna štev. Din 1·—

Štev. 13. V Ljubljani, dne 31. marca 1927. Leto X.

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine" v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine", Knaflova ulica 5/II., telefon 72

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za inozemstvo: četrtletno 7·50 Din, polletno 15 Din, celoletno 30 Din; za inozemstvo: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din. — Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Pismo iz Beograda

Ko je koncem januarja t. l. nastopila vlada, v kateri sede tudi naši klerikalci, je «Domovina» pisala, naj SLS sedaj pokaže, kaj vé in zna. Obljubili smo, da jo bomo po delu in uspehih sodili pravično v vsakem primeru.

Priložnosti za lepo delo je bilo dovolj. Saj je bil na vrsti državni proračun, glasovi SLS pa so bili za vlado odločilni; česar SLS ni hotela, to ni moglo biti sprejeto. Radikali so ves čas iskali zaveznike, da bi ne bili popolnoma odvisni od SLS. Trkali so povsod in parkrat tudi pri SDS, a mi smo rekli: «Zdaj ste skupaj, delajte in pokažite, ali vam je res kaj za ljudstvo!»

Danes se lahko reče, da je vsa opozicija, posebno pa SDS, s svojim postopkom krepila moč in veljavo SLS v vladi in si je naravnost želela, da bi SLS radikale v gospodarskih zadevah naših krajev dobro izrabila in za nas kaj dosegla.

A zopet smo se enkrat bridko varali. SLS svojega vpliva namreč ni uporabila za ljudstvo, ampak za svojo stranko, za strankarske interese, za preganjanje in odpuščanje naprednih uradnikov, za razpust dobro delujočih cestnih odborov, skratka: **za svojo strankarsko bisago.** Radikale je imela v rokah, a od njih ni izsilila znižanja davkov, ni odpravila davka na ročno delo, ne davka na poslovni promet, ne visokih sodnih taks. Pomagala je pokopati korupcijske obtožbe. Vse pa, kar je dosegla, je brez stvarne vrednosti za slovenskega delavca, obrtnika in zlasti za kmeta. Kaj ima klerikalski kmet od tega, če v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo vlada komisar? Kaj ima od tega, če je SLS preprečila občinske volitve v Ljubljani, kjer se boji zmage SDS? Kaj ima kmet od tega, če se premeščajo politični in poštni uradniki po mili volji politizirajočih duhovnikov? Kaj ima delavec od tega, če bo v bolniškem zavarovanju odločevala škofova komanda in če se naša Delavska zbornica spremeni v podružnico jezuitskega samostana? V cestne odbore je komaj prišlo nekaj novih delovnih mož na mesto klerikalskih možakov z zastarelimi nazori. To klerikalcem ni bilo prav. Biti morajo v njih klerikalski agitatorji in zato morajo izkušeni, marljivi možje proč, cestni odbori se morajo razpustiti in za gerente postaviti farovški pristaši.

Tako smo jih zopet enkrat spoznali. Vedeli smo, da SLS dlako spremeni, narave pa ne. To izkušnjo imam od mladih nog, da SLS hoče samo gospodstvo nad ljudstvom, vse drugo pa ji ni nič mar. Zdaj imajo tudi oni mlajši naši somišljeniki dokaz, da je SLS moč v vladi porabila le zase, za strankarsko bisago, na obljube pa je pozabila.

Vse to nas utrjuje v odločni volji, da vztrajamo v boju in da se vsi naprednjaki zedinimo v boj zoper to sebično stranko. Željo po tem zedinjenju sem na tem mestu že večkrat izrazil in «Domovina» je tako rekoč glasnik napredne sloge. A glasilo naše SKS nam je odgovorilo na naše prijazno pisanje z grdimi napadi. Zakrknjenost je torej še vedno tu.

Ali naj mi zaradi tega v svojem plemenitem stremljenju odnehamo? Ne, nasprotno! Kdor samostojno misli, nam bo pritrdil in zedinjenja naprednih volilcev ne bo mogla preprečiti zakrknjenost posameznikov.

Partedenska klerikalsko-radikalska vlada je morala tudi kratkovidneže poučiti. Prihodnji mesec bo prinesel v naši državni politiki spremembe, ki bodo potem zahtevale obilo doslednega dela vseh napredno mislečih ljudi v Sloveniji.

Razpust cestnih odborov v ljubljanski oblasti

Namesto da bi popravljali ceste, razpuščajo cestne odbore

Brez vsakega stvarnega povoda je ljubljanski veliki župan te dni razpustil zakonito izvoljene cestne odbore v ljubljanski oblasti, in sicer vse razen dveh, kjer še ni bilo volitev. Oblastni odbor je takoj v sporazumu z velikim županom postavil klerikalne komisarje, ki naj gospodarijo v cestnih odborih namesto zakonito izvoljenih zastopnikov občin. Da bi se to početje lepše videlo, so dobili klerikalni komisarji še sosvete.

Ker se je to zgodilo, bodo sedaj blatne in razorane ceste kar naenkrat postale pravi paradiž za voznike. Klerikalni komisarji s sosveti bodo napravili čudež, pa bo vse v redu.

Klerikalcem razdrapane ceste seveda ne gredo toliko do srca kakor sedanja prilika, da povsod, kjer le morejo, uveljavijo svojo moč in upostavijo povsod, kjer je to mogoče, svoje strankarske ekspoziture.

Kaj ima naše ljudstvo od tega, da so razpuščeni cestni odbori? Ali je to delo za ljudske koristi? Kaj so zakrivili cestni odbori, da jih klerikalski režim preganja? Ta razpust se tudi ne dá po nobenem zakonu utemeljiti. Včasih je klerikalno časopisje za vsako malenkost kričalo o nasilju in besedičilo o pravici, tako da bi bilo pričakovati sedaj, ko so klerikalci v vladi, da se bo po Sloveniji na vse strani kar cedila pravičnost.

Klerikalsko-radikalski režim nam je zagodel že lepo vrsto svojih viž, ki vse diše po najkrutejši brezobzirnosti napram političnim nasprotnikom, in še se nam obetajo nova presenečanja. Vse to pa je brez koristi za naše ljudstvo, ki vedno bolj propada pod davčnimi bremeni, slabimi prometnimi razmerami, slabimi letinami in vrhu tega še nazadujočimi cenami kmetijskim pridelkom. Namesto, da klerikalci svojo moč v vladi izrabljajo v strankarsko korist, naj bi se rajši posvetili reševanju kmetskega, obrtniškega in delavskega stanu iz bednega stanja.

Naš narod dobro vidi to brezplodno početje klerikalcev in bo kruto obračunal z njimi, ki jim je doslej na polne koše lepih obljub dal tudi polne koše volilnih kroglic.

Kakršen je sam, tako misli o drugih

(Z dežele.)

Gornje besede so menda najprimernejše za «Domoljuba», ki teden za tednom navaja v slepilo svojih ubogih bralcev razne resnične trditve «Domovine» pod naslovom «Domovina laže» ali «Kako ‚Domovina' laže». Teh vrstic ne pišemo, da bi branili «Domovino». Stara resnica je, da med nami Slovenci zlepa kak časopis ne zavija toliko kakor baš «Domoljub». Ta sodba zavednih ljudi na deželi, in to celo takih, ki so daleč od naše stranke in «Domovine», ni od včeraj, ampak že stara več desetletij, menda odkar izhaja «Domoljub». Ker sam laže, zavija in opravlja, zadnje čase manj radi strogega tiskovnega zakona, pa vse te slabe lastnosti pripisuje «Domovini», ki mu je na poti in odkriva ljudem resnico ter je med kmetskim ljudstvom od vseh naprednih listov najbolj razširjena.

S takim pisanjem se «Domoljub» sam razgalja in potrjuje vse to, kar piše «Domovina». Zavedni ljudje, ki berejo klerikalne liste, so že davno napravili sodbo o njih, da je baš nasprotno res, kar ti pišejo političnega in strankarskega.

Res je, da klerikalci niso še ničesar posebnega dosegli v Beogradu za Slovenijo. **Čez leto in dan se bo videlo, da noben kmet ne bo plačal niti pare manj davka kakor ga je plačeval do letos** kljub vsem «Domoljubovim» baharijam.

Najhujše je občutilo slovensko ljudstvo pred leti polom konsumnih društev in drugih klerikalnih zadrug. Koliko trdnih gospodarjev je moralo zaradi teh polomov v Ameriko za kruhom. To je bilo še vse hujše kakor kak polom današnje banke. O tem «Domoljub» ničesar ne ve. Ko bi mi vrtali in preiskavali posamezne «Domoljubove» številke teden za tednom ter spravljali na dan vse njegovo zavijanje, tedaj bi s tem lahko napolnili vso «Domovino». Pa tega se ne bomo lotili, vsaj tudi ni potrebno, ker naša «Domovina» stoji že tako trdno in je med ljudstvom tudi na deželi že toliko razširjena, da se nam ni treba več bati zanjo. Njeni naročniki so že toliko raz-

sodni, da se politično ne dado več varati od «Domoljuba». Rečemo lahko z vso gotovostjo, da so v naših vrstah najrazumnejši možje in žene med našim ljudstvom. Tega «Domoljub» o svojih bralcih ne sme trditi, kajti hudo razumen pač ne more biti, kdor si celo v posvetnih zadevah ne upa biti drugih misli kakor domači župnik.

Politični pregled

V sredo, ko to pišemo, se v Narodni skupščini zaključuje proračunska debata. Narodna skupščina je zadnje dni z veliko pospešenostjo razpravljala o proračunih posameznih ministrstev ter jih sprejemala, da bi spravila celotni državni proračun pod streho do 1. aprila t. l., ker se bo začelo novo proračunsko leto. Vladna večina se pri debati

ni mnogo ozirala na utemeljeno kritiko opozicije,

temveč je sprejemala posamezne proračune druge za drugim, kakor jih je sama sestavila. Poslanci opozicije, med njimi tudi naš slovenski poslanec SDS g. dr. Pivko so stavljali utemeljene predloge za popravke posameznih napak in le tu in tam so naleteli na poslušna ušesa.

Nazadnje, v sredo, je Narodna skupščina še pretresala finančni zakon z dopolnili (amandmani), o katerih smo v zadnjih številkah že mnogo pisali.

Davčne olajšave, ki jih bodo nudila nekatera dopolnila, zdaleka ne bodo odtehtala zla, ki ga bodo povzročila ostala protiljudska dopolnila;

med temi omenjamo zlasti večje obdavčenje slabše plačanih zasebnih nameščencev, prevedbo državnih zvaničnikov in služiteljev v dnevničarje, uvedbo prenosnih taks na dediščine pri majhnih posestvih. Tudi spremembe v ministrstvu za socialno politiko so protiljudske; izdatki za splošne socialnopolitične namene so se znižali za več kakor polovico; ukinejo se oddelki za socialno politiko v Ljubljani, Zagrebu in Splitu, borze dela v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, krajevne zaščite dece v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Enako okrnjeno bo ministrstvo za kmetijstvo in vode, ki bi moralo v naši izrazito kmetijski državi posvečati vendarle več pozornosti kmetijskim interesom, zlasti ker se nahaja naše kmetijstvo v resni krizi.

Iz celotnega proračuna s finančnim zakonom in dopolnili se vidi

da klerikalsko-radikalska vlada nima smisla za ljudske potrebe

ter da daje ljudstvu le majhne drobtine, katere močno napihne, da mu potem na drugi strani lahko vzame velik kos kruha. V naslednjem proračunskem letu bo ljudstvo videlo, da se majhne davčne in taksne olajšave ne bodo prav nič občutile. Če bi vlada resno hotela znižati ogromna davčna bremena, bi se to moralo zgoditi mnogo temeljitejše.

Kakor je verjetno, se je baš ta hip, ko se naš list dotiskava, vrši v Narodni skupščini

končno glasovanje o celotnem državnem proračunu,

ki ga bo vladna večina izglasovala, na kar bo s prvim aprilom t. l. stopil proračun v veljavo z vsemi številnimi dopolnili.

Po 1. aprilu se nam obetajo še zanimivi dogodki, katerih končni razplet je še nejasen. Nedvomno je, da se bo po končnem sprejetju proračuna v skupščini začela ostreje

pokazovati kriza vlade,

ker je vladna večina tako majhna, da na stalnost vlade ni računati. Veliko zanimanje med poslanci vlada zlasti zaradi

obtožnice notranjega ministra Maksimovića.

Obtožnica, ki so jo vložili Davidovićevi demokrati in ki očita ministru Maksimoviću razna nasilna dejanja, mora po zakonu o ministrski odgovornosti priti na dnevni red zbornice najkesneje do 5. aprila, ako minister ne bo zahteval podaljšanja roka za deset dni.

Da bi pripravili davidovićevce do umaknitve obtožnice,

skušajo radikali doseči vstop davidovićevcev v vlado.

Pogajanja z davidovićevci vodi minister Vukičević, ki jih je baje že pripravil za vlado. Gre za to, da Demokratska zajednica (davidovićevci in Spahovi muslimani) dobi pet ministrov. Obenem zahteva Demokratska zajednica, da v novi vladi izpadeta sedanji ministrski predsednik Uzunović in notranji minister Maksimović. Klerikalcev bi v tej vladi ne bilo.

Na drugi strani pa vodi Uzunović

pogajanja z radićevci.

V tej vladi bi ostala Uzunović in Maksimović ter morda tudi klerikalci, ki zaradi teh različnih akcij za sestavo nove vlade že močno trepečejo za ministrske stolčke.

Zlasti so se klerikalci ustrašili, ko so minuli teden radikali

ponudili vstop v vlado tudi samostojnim demokratom.

Teh se klerikalci najbolj boje, ker vedo, da bi jim potem ministrski stolčki prav gotovo odklenkali. No, pa je naš voditelj Svetozar Pribićević odločno izjavil, da v vlado ne more iti prej, dokler se ne razčistijo razmere v radikalski stranki, kjer si dve struji, pašićevci in uzunovićevci, neprestano kljubujeta in onemogočata resno delo v vladi.

Naš zunanjepolitični položaj se je zopet zboljšal.

Napetost med Jugoslavijo in Italijo se je polegla

zaradi odločne miroljubnosti z naše strani, kar je vzbudilo po svetu najboljši vtis. Kljub temu pa Italija še vedno zavratno rovari proti naši državi in italijansko časopisje deloma še bljuje v svet nesramne laži, da naša vlada pripravlja revolucijo v Albaniji. Zlasti ugoden vtis na velike države je napravilo to, da se je naša vlada izjavila pripravljeno na kakršnokoli mednarodno preiskavo ob jugoslovensko-albanski meji, dočim Italija dosledno odklanja mednarodno preiskavo ter

hoče neposredna pogajanja z Jugoslavijo.

Kakor poročajo, je naša vlada pristala tudi na neposredna pogajanja.

Po vesteh, ki jih dobiva naša vlada, je

položaj v Albaniji še vedno resen.

Albanska mobilizacija se nadaljuje, in sicer

Soteščan:

Med trnjem in osatom

(Povest.)

(Dalje.)

«Lojza, ali vidiš poleno? Skoro bom pričel udrihati.»

«Ubij me, Martin. Toda dobro zamahni, da bom s prvim udarcem ob življenje.»

«Bolečine naj ti bodo za pokoro.» Prvič v zakonu je zgrabil kos lesa ter zamahnil po ženi. Nameril je drugič, a sedaj je ni več dosegel; v naglici je vzela otroka in nekaj obleke ter bežala k staršem na Lanišče.

Oglasilo se je pol vasi v mnenju, da se Urbinki povračuje ravnanje z njeno taščo, ki jo je spodila od hiše. Druga polovica je obdelovala Martina zavoljo sirovega postopanja napram ženi. Pravega vzroka ni nihče vedel. Martin ni hotel nikomur povedati, zakaj je dvignil poleno, bal se je obiranja, hrupa in roganja. Segel je po drugem leku, šel je v gostilno in utopil svojo tugo v čaši opojnosti.

Ves teden je ostala Lojza z otrokom na Lanišču. Upala je, da postane mož mehak in pride ponjo, česar pa ni pričakala. Doma je gospodinjila dekla, zapravljala in razmetavala.

Zopet mu jo je Gorenc privedel nekega jutra in izročil z novim očetovskim blagoslovom. «Tak bodita vendar složna, ako že ne zaradi vaju, pa zavoljo jezikov,» ju je prosil s povzdignjenima rokama.

«Zakaj je pa šla!» je Martin hladno odgovoril. «Ali je morala iti?»

«Udaril si jo, Martin. Tega bi ne bil smel storiti.»

«Zakaj sem jo udaril, oče?»

«Ne vem. Udaril si jo in to zadostuje.»

«No, vidite. Ne veste, zakaj sem jo udaril. A nekoč boste slišali, morda ni več daleč tista ura . . .»

Poparjen je odšel Gorenc, Martinove besede so padle kot kamen na njegovo dušo. Res so bile izgovorjene v naglici in nejevolji. čudno pa je vendarle, zakaj mu hči ni navedla vzrokov usodnega prepira. «Oh, saj veste, kakšen je,» to je bilo vse, kar je vedela povedati.

Starec se je tresel v težkih slutnjah neprijetnega iznenadenja.

*

«Nikjer drugje hladila ni,
pijača naj srce hladi . . .»

Mladi Urbinc je začel pijančevati. Navadil se ga je po kozarcu; vedno bolj je bil žejen in vsaka pot ga je vodila v gostilno. Kadar ni imel denarja, je pil na upanje, krčmar je zapisoval in vsota je rasla od dne do dne. Po vasi so govorili, da je najlepše živinče v Urbinčevem hlevu krčmarjevo. Toliko je namreč znašal račun za popito vino in žganje.

Krčmar se je naveličal posojevanja, nekega večera je prisedel k Martinu s plačilnim opominom. «Prej ne bova pila, dokler ne plačaš 4500 dinarjev,» je ustavil njegovo naročilo.

«Ne morem, saj vidiš, da ne morem. Sicer pa ne boš ničesar izgubil, za vola narediva.» Urbinc je kimal za mizo v gostem tobačnem dimu in požiral suhe sline.

«Prav. Za vola dam 5000 dinarjev: petsto ostane tebi, drugo vzamem jaz za pijačo. Ali si zadovoljen?»

«Moram biti, ker ni drugače. Naredili bomo pa tako-le: vola boš vzel ponoči in jaz porečem, da ga je nekdo ukradel. Nočem, da bi vedeli, koliko sem zapravil.»

Ko se je znočilo, je krčmar poslal po vola in odpisal dolg. Še tisto jutro je Lojza opazila tatvino in zagnala grozen krik. Pol vasi je hitelo skupaj, tako je vpila, naj iščejo tatu. Seveda so se ji potihoma smejali, zakaj vedeli so, kdo je tat in kje je voliček. Končno so ji povedali resnico, ki jo je bridko zadela.

A prišlo je še hujše. Martin je prodal travnik za vasjo, vpričo nje so barantali, denarja pa ni bilo od nikoder. Nekoč ga je vprašala, kam ga je obrnil.

«Kamor hočem,» je odgovoril osorno. «Kmetija je moja, lahko jo prodam in zapijem.»

«Kaj pa otrok?» mu je rahlo omenila.

«Nikar mi ga ne omenjaj. Nima pravice do mojih skrbi in do mojega imena. Sicer pa si ne beli glave z njegovo bodočnostjo, saj imaš denar . . .»

Žena je pogledala v tla in pobrala nekaj papirnih odpadkov, da izbriše zadrego, ki se ji je brala na obrazu.

«Denar imaš v hranilnici,» je poudaril. «Pet in dvajset tisoč in vsota je z obrestmi že narasla . . .»

«Ali te mika, da bi jo zapil?»

pod vodstvom italijanskih oficirjev. Da ta mobilizacija pod Italijani ne pomeni ničesar dobrega, je jasno. Če bi danes Anglija in Francija odločno ne nasprotovali vojnim zapletljajem, bi najbrže Mussolini res izzval ponovno krvoprelivanje. Sodi se, da se Italija pripravlja ne samo na napad na Jugoslavijo, nego tudi na Turčijo. Malo preveč domišljav postaja fašistovski poglavar Mussolini, ki menda misli, da trepeče pred fašisti ves svet. Gotovo je pozabil na poraze, ki jih je doživljala Italija med svetovno vojno.

Na Kitajskem se boji nadaljujejo. Južni Kitajci — Kantonci se drže čvrsto in njihov vrhovni poveljnik Čangkajšek

napoveduje prodiranje proti Pekingu,

glavnemu mestu stare Kitajske. Kantonska vojska šteje okrog 1 milijona vojakov in je boljše organizirana kakor severnokitajske armade. Kakor poročajo, se širi kantonsko gibanje tudi v Mandžuriji, kjer je v kratkem računati z uporom.

DOPISI

MOSTE PRI LJUBLJANI. V soboto 2. aprila t. l. ob 8. uri zvečer bo v prostorih gostilne gosp. Prusnika sestanek Naprednega bloka. O politični situaciji bo poročal g. dr. Rapè, o delu v oblastni skupščini pa oblastni poslanec g. Zebal. Pridite vsi, napredni volilci, da boste tudi po volitvah slišali svoje voditelje.

VRHNIKA. Ob zaključku letošnjih predavanj nas veže dolžnost, zahvaliti se Zvezi kulturnih društev, gospodom predavateljem, g. J. Jelovšku za dvorano in vsem, ki so pripomogli k uspehu predavanj. — V nedeljo 3. aprila t. l. se bo vršil javen političen shod. Poročala bosta oblastni poslanec g. Zebal in glavni tajnik g. dr. Rapè. Slednji nam bo podal sliko današnjega političnega položaja. Razgovorili se bomo tudi o domačih občinskih stvareh. Zato agitirajte za obilno udeležbo. Začetek ob pol treh popoldne.

SINJI VRH. Dne 6. t. m. se je vršil drugi občni zbor tukajšnjega Prosvetnega društva. Na občnem zboru so bili izvoljeni v odbor: predsednik Peter Fortun, namestnik Franc Špehar, tajnica Antonija Škerletova, blagajnik Jože Fortun, odborniki: Jožef Lukanič, Peter Prebilič in Matija Žalec. Istočasno se je vršila otvoritev društvene javne knjižnice. Zvezi kulturnih društev, ki je največ pripomogla k temu, da se je mogla ustanoviti lastna društvena knjižnica, izreka odbor najsrčnejšo zahvalo. Društvo je izvolilo tajnico gospodično Antonijo Škerletovo zaradi njenih velikih zaslug in zaradi njene velike požrtvovalnosti za častno članico. — Potem smo imeli 20. marca občni zbor tukajšnjega novoustanovljenega prostovoljnega gasilnega društva. Četudi smo v tako oddaljenem in pozabljenem kraju, vendar tudi včasih kaj priredimo, da se malo pozabavamo. Žalostno za naš kraj je, da naši fantje in mlajši možje bežijo od doma in se izseljujejo v Kanado. Kaj je temu krivo? Slabo gospodarsko stanje. Sedaj so nastali pravi spomladanski dnevi. Delo po vinogradih bo kmalu končano. Kadar bomo imeli zopet kaj posebnega, bomo še poročali.

SINJI VRH OB KOLPI. Dne 20. marca t. l. se je vršil I. občni zbor prostovoljnega gasilnega društva. Izvoljeni so bili naslednji: načelnik Peter Fortun, načelnikov namestnik Jurij Špehar, poveljnik Franc Kobe, tajnik Franc Špehar, blagajnik Ivan Muhvič, nadzornik oprave Rudolf Horvat, odbornik Peter Madronič; namestnika odbornikov: Josip Fortun in Štefan Žalec; pregledovalci računov: Franc Kobetič, Karel Špehar, Ivan Laknar. Društvo ima 21 rednih, 6 podpornih in 1 ustanovnega člana, kar je za hitrejši razvoj društva vsekakor premalo. Zato apeliramo na dobra srca, da naše društvo vsestransko podpirajo, saj gre tukaj za koristi nas vseh. Želeti bi bilo, da pristopi čim več podpornih in ustanovnih članov, ker bodočnost nam obeta mnogo dela in težkih nalog. Zato, čim več nas bo skupaj, tem laže bomo premagali napore. Končno pa je le pozdraviti, da se tudi pri nas gibljemo.

DRAMLJE. Gotovo ste, g. urednik, mnenja, da pri nas vse spi, ker že dolgo časa ni bilo nobenega dopisa od nas. Povedati moramo, da smo v zimskem času napravili mnogo koristnega. Zadnji čas se bavimo zlasti z načrtom, kako bomo uredili naše skrajno zanemarjene občinske ceste, da bodo zopet uporabne za promet. Obeta se nam v to svrho znatna podpora od strani občine in tukajšnjih denarnih zavodov. Upamo, da bomo težko nalogo srečno izvedli. Glede na obnovo tujskega prometa bo treba še posebno obrniti pozornost na ceste, ki vodijo na krasne hribe, kakor sta Sv. Uršula in Straža. Držati se bo treba strogo izreka, ki pravi: V slogi je moč. — V soboto dne 2. aprila t. l. bo v Dramljah velik živinski in kramarski sejem. Upamo, da bodo zlasti domačini prignali mnogo živine, da si tako navežemo kupce, katerih se obeta precejšnje število. V poštev pridejo zlasti debeli voli in mlada vprežna živina. Na tem sejmu bomo imeli tudi zabavno žrebanje: rešitev treh ugank, katere si je zamislil znani humorist Potoški Janez in ki so naslednje: 1.) Katera rastlina je njemu kakor tudi njegovim kolegom najljubša? 2.) Zakaj nosijo fašisti v Italiji črne srajce? 3.) Kateri prostor je v sredini sveta? Izžrebani rešilec bo dobil lepo nagrado. Izid rešitve in žrebanja bomo objavili.

DOL PRI HRASTNIKU. Odbor Kmetijske zadruge je sklenil pri zadnji seji, da se bo vršil občni zbor zadruge v soboto 9. aprila t. l. ob dveh popoldne. Navadno se je vršil občni zbor ob nedeljah, letos sta pa določila duhovniška gospoda drugače. Ker bi menda v nedeljo prišlo preveč takih članov, ki jima niso ljubi, a ob delavniku se ni bati take udeležbe! V tem zmislu se je tudi izvršil sprejem novih članov. Torej, zadružniki, pozor! Da se pusti odbor komandirati od obeh gospodov, smo vedeli. Nismo pa vedeli, da si bo poslovodja pustil kaj takega dopasti, da gre g. kaplan z uslužbenko blago nakupovat, kar je stvar poslovodje. Da bo še v bodoče odločitev zadruge v duhovniških rokah, je treba, da se vrši občni zbor ob nepriličnem času za člane zadruge. Kajne da?

SV. MARJETA PRI RIMSKIH TOPLICAH. Zadnje čase se pojavlja pri nas tiha agitacija proti SDS pod vodstvom nekega novega radićevca, ki je pri zadnjih oblastnih volitvah res izneveril 10 volilcev, vendar smo prepričani, da se mu je to posrečilo poslednjikrat.

SV. KRIŠTOF PRI LAŠKEM. V nedeljo dne 3. aprila t. l. ob 14. uri se bo vršil redni občni zbor krajevne organizacije SDS za občino Sv. Krištof v prostorih g. Štokavnika pri Sv. Jederti nad Laškim. Občnega zbora se bo udeležil g. dr. Bohinjec. Dnevni red na doposlanih vabilih. Udeležba članstva obvezna.

VELIKA NEDELJA. Javno vprašanje: Ker «Slovenski Gospodar» v svoji 12. številki že tretjič napada ter izziva mirne in poštene ljudi, si dovoljujem vprašati visokočastitega gospoda de-

---

«Nič ne bom pil za tvoje..., za denar, ki..., ki..., ki si ga zaslužila z grehom zato, da si me prevarala in ugonobila. Ti si me naredila pijanca in zapravljivca — saj ne tajim, da nisem — ampak ti si tega kriva...»

«Martin, tak ne bodi no vendar takšen!»

«Kakšen? Ti imaš otroka in denar, a jaz imam kmetijo. Daj ga v šolo, saj ga imaš s čim vzdrževati. Glej, da mi ga čimprej spraviš izpod nog. Vsak pogled nanj me žene v obup.»

Iz strahu, da bi se mu kaj ne pripetilo, je Lojza oddala Martinčka v mestno šolo. Stanovanje mu je najela pri teti, kjer je bil deček pod skrbnim varstvom. Takoj v prvem letu je pokazal izredno nadarjenost. Z njim je šlo vse kratkočasje, ki je bilo materi tako pičlo odmerjeno v grenkem življenju.

Pozno nekega jesenskega večera se je dolgočasila pred hišo in čakala Martina, da pride iz gostilne. Zadnji čas je popivanje nekoliko opustil in je mislila, da se je poboljšal. Toda vnovič se je pogreznil v pijančevanje, ves teden že tava okrog omamljen, se prepira in pretepa živino.

Zatopljena v globoko žalost je začutila roko na svoji rami. Ozrla se je in zagledala Grivelja, vsa začudena, kako je mogel tako potihoma zalesti. Skoro ustrašila se ga je, zakaj, odkar je poročena, še nista govorila.

«Ali si huda, ker sem se oglasil? Videl sem te samo, pa se nisem mogel premagati.»

«Bojim se Martina. Ne veste, kakšen je zadnje čase.»

«Smiliš se mi, ubožica. Preveč si molčala, ko je bilo treba tajiti. Tako je dobil podlago.»

«Vedno hujši je v svojem sumničenju. Otroka že ob rojstvu ni mogel videti, zato sem ga dala v šolo, da ga nima vedno pred očmi.»

«Modro si ravnala. Toda, ali boš zmogla plačevanje? Imaš li denar?»

«Nekaj imam v hranilnici, drugo si bom pritrgovala...»

«Denarne stroške prevzamem na svoje rame. Ali naj pošljem teti ali kaki drugi osebi?»

«Lahko ji pošiljate pod mojim imenom.»

«Prav. Fant je preskrbljen. Kdaj naj se zopet oglasim?»

«Nikar prepogostoma — zavoljo Martina. Takole po večerji sem navadno sama v kuhinji. Nemoteno bi govorila skozi okno...»

«Pridem, Lojzika, ob priložnosti. Zdi se mi, da čujem stopinje...»

«Martin je. Bežite, da vas ne zaloti!»

Nič se nista poslovila, tako se jima je mudilo. Grivelj jo je popihal čez vrt po bližnjici na cesto, Urbinka pa je smuknila v vežo, kjer je hitro našla opravilo.

Večernega sestanka pa možu ni mogla prikriti. Stal je za oglom drvarnice, odkoder ju je skrivoma opazoval. Zaradi teme in tihega govorjenja moža ni mogel spoznati, zbog česar je postal nemiren in nestrpljiv. Na vsak način je hotel dognati, s kom se je sestala.

«Kdo je bil tukaj?» je pritiskal nekoliko vinjen.

«Nekdo je šel tod mimo, pa se je ustavil. Nisem ga poznala...»

«Pa sta govorila...»

«Spotoma nekaj besedi.»

«Lažeš! Tesno ob klopi je stal, ob tvoji rami...»

«Ako si ga videl, čemu vprašuješ?»

«Gledal sem od daleč ter sem mu za zdaj prizanesel. Toda drugič mi ne uteče. Kroglo bom poslal za njim, ki naj po svoje gospodari...»

«Storil mu boš krivico in po nepotrebnem vznemirjal okolico.»

«Vseeno. Streljal bom in meril v srce ali v glavo...»

«Lahko se ti primeri, da ustreliš soseda.»

«Ne misli, da sem tako neumen. Sicer pa naj bo kdorkoli, vsakega se bo prijelo, kdor bo lazil ponoči okrog moje hiše...»

Tega večera Martin ni mogel pozabiti. Vso noč je podil v sanjah nekoga po Razorju. V spanju je planil pokocnu, prijel se je za glavo in omahnil nazaj v posteljo. Zjutraj je bil bolj utrujen kakor zvečer, preden je legel k počitku.

Oblekel se je in šel na Lanišče povedat Gorencu, kaj je doživel in za kaj se je odločil, da ne bo iznenadenja, ako se bo kaj pripetilo.

Starši so pozvali Lojzo na odgovor. Na ves glas je jokala in zatrjevala svojo nedolžnost. Klicala je strelo, da naj jo udari, in pekel, da naj jo pogoltne, ako se je zlagala. Njeno truplo naj po smrti ne segnije in duša naj ne najde pokoja na onem svetu.

Zvečer je v vsej naglici pisala trgovcu pismo, v katerem ga je rotila, naj je nikdar več ne sreča v življenju. Oddala mu ga je osebno, ko je šla zjutraj od maše mimo trgovine.

(Dalje prihodnjič.)

kana in častitega g. kaplana, ali je to izzivanje in napadanje od strani pristašev SLS umestno iz verskega ozira? Ivan Heržič.

ORMOŽ. Ker gotovi ljudje v ormoškem okraju, ki hočejo izkoriščati nezaupljivost ljudstva, trosijo med ljudi laž, češ, da je Okrajna posojilnica v Ormožu, ta največji denarni zavod v ormoškem okraju, prizadet pri polomu Slavenske banke, d. d. v Zagrebu, prinašamo, da izbijemo enkrat za vselej tem ničvrednežem tla izpod nog, izjavo Slavenske banke, d. d. v Zagrebu, ki jasno pove, da ni Okrajna posojilnica tej banki niti kaj dolžna, niti nima tam naloženega denarja ter zaradi tega tudi ne more izgubiti niti ene pare. Ta izjava se glasi v originalu: «Okrajna posojilnica v Ormožu! V odgovor na Vaš cenjeni dopis od 7. t. m. izjavljamo, da smo uradno ugotovili, da Vaš cen. zavod niti pri nas kakor tudi ne pri naših podružnicah nima nikakega dobroimetja, pa tudi nikake obveznosti. Izvolite to našo izjavo vzeti na znanje ter beležimo z odličnim spoštovanjem: Slavenska banka, d. d. (s podpisi). — Odlukom kr. sudbenog stola kao stečajnog suda u Zagrebu od 12. II. 1927., broj 11.775. gr. St. 80—26 imenovani sekvestar: dr. Aleksander Horvat l. r. Broj 601/Rpt. Temeljem danas pod brojem 601/Rpt. sastavljenog zapisnika potvrdjujem ovime uredovno, da su osobno mi poznati gg. Luka Mladjenović, ravnatelj Slavenske banke, d. d. u Zagrebu, i Vilim Loos, prokurista iste banke, oba iz Zagreba, koji su prema upisu u trgov. registru i društvenim pravilima ovlašteni na potpisivanje za spomenutu firmu, danas pred menom prednju izjavu u zastupanju Slavenske banke, d. d. u Zagrebu, vlastnoručno potpisali. Podjedno ovime potvrdjujem, da je osobno mi poznati g. dr. Aleksander Horvat, advokat u Zagrebu, kao sudbeno imenovani sekvestar Slavenske banke prednju izjavu takodjer vlastnoručno supotpisao. U Zagrebu, dne 25. marta 1927. Kr. javni bilježnik: dr. Stjepan Belaj l. r.» — Original te izjave je pri Okrajni posojilnici v Ormožu vsakomur na vpogled; istotako smo fotografično kopijo te izjave dostavili uredništvu lista «Domovine», da tako enkrat za vselej ljudi, ki jemljejo dobro ime uglednemu denarnemu zavodu, razkrinkamo pred svetom kot navadne lažnike. — Načelstvo Okrajne posojilnice v Ormožu.

PUŠENCI PRI ORMOŽU. Na Jožefovo so zborovali pri g. Jakobu Vrhovčaku interesenti za zavarovanje živine v tukajšnjih vaseh na poziv krajevne organizacije. Navzočih je bilo 40 interesentov. Predaval in razlagal je o pomenu in koristi zadruge za živinorejca zaslužni g. Ivo Lešničar, ravnatelj Zadružne zveze v Celju. Pojasnjeval je tozadevna pravila ter razložil različna vprašanja. Končno je bilo sklenjeno, da se ustanovi zadruga s sedežem v Pušencih. Ugotovljeno je, da imenovane vasi štejejo okoli 600 glav goveje živine. Pravila so bila od navzočih po raznih razgovorih odobrena in je bil določen pripravljalni odbor s predsednikom g. Jakobom Vrhovčakom. Meseca maja se bo sklical ustanovni občni zbor v Pušincih. G. ravnatelju Lešničarju se je izrekla za trud posebna zahvala. Kmetovalci, posestniki in viničarji, pristopite v to prepotrebno zadrugo in prijavite svojo živino v zavarovanje.

HUM PRI ORMOŽU. (Poroka.) Minulo nedeljo se je poročil po odsluženem skrajšanem roku tukajšnji najmlajši posestnik g. Avguštin Vtičar z gdč. Ivanko Lahovo, kmečko hčerko iz Šalovcev. Poroka se je vršila v župnijski cerkvi v Središču ob Dravi. Ženinu je bil za pričo njegov brat Anton, železniški postajenačelnik v Trbovljah, nevesti pa njen brat Lojze, kmetovalec na Vitanu pri Sv. Bolfenku. Poroki je sledila pogostitev na domu neveste in ženina v najožjem krogu sorodnikov. Bog daj zakoncema vso srečo in vztrajnost v vseh življenskih viharjih.

LJUTOMER. Dne 13. t. m. je dramski odsek Sokola ponovil «Rokovnjače». Zaradi slabega vremena je bil poset iz okolice manjši. Želeti je, da bi prišlo maja še par iger na oder. To je mogoče, ako se delo, režija itd. primerno razdelijo. Dne 10. aprila t. l. se bo uprizorila učinkovita «Golgota». Še meseca aprila bo nastopil salonski orkester s samostojnim koncertom. 24. aprila t. l. bo sledila telovadna akademija, 15. maja t. l. pa bo običajna velika tombola v prid Sokolskemu domu. Dobitki bodo taki, da jih bo vesel vsakdo, kateremu bo sreča mila. — Telovadna vrsta je te dni izgubila kar šest pridnih telovadcev, ki so morali k vojakom.

SV. JURIJ V PREKMURJU. Dne 23. januarja 1927. smo doubili pri oblastni volitvaj SDS 168 glasov. To je trnok dosta za ete naš kraj. Zato pa se ščemo zdaj organizerati, ka mo pri prišestnij volitvaj ešče bole močni. V nedelo 27. t. m. smo si vküper zvučali iz vsake vesmce naše fare po dva, trije možje, ka mo napravili eti pri Sv. Jürji krajevno organizacijo samostojne demokračke partaje i zaprosili smo, ka bi prišli naš narodni poslanec g. dr. Pivko, pa oblastni poslanec g. Godina esi k nam na shod. Mislimo, ka nam gospoda volo spunita, pa se te tak v kratkem vidimo. — Pripravljalni odbor za ustanovitev krajevne organizacije SDS pri Sv. Jürji.

GORNJI PETROVCI (Prekmurje). Tukaj imamo narodnega evangeličanskega župnika g. Godino, ki je oblastni poslanec naše stranke. Zdaj pa smo dobil tudi katoliškega narodnega župnika g. Antona Čiriča, ki ni klerikalni priganjač, ampak pravi jugoslovenski narodni delavec. Vse ga spoštuje. V nedeljo 3. aprila t. l. ob 9. uri ga bomo spremljali od župnišča v povorki do cerkve.

KRIŽEVCI V PREKMURJU. Tukaj je umrla 26. marca t. l. osemletna Ivanka Kuronjeva, edina hčerka našega somišljenika Janeza Kuronje. Pogreb se je vršil v nedeljo 27. m. m. ob veliki udeležbi. Med drugimi so se udeležili pogreba tudi vsi otroci součenci križevske osnovne šole in prostovoljno gasilno društvo z moškim pevskim zborom. Blag ji spomin!

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

POŽIGANJE SUHE TRAVE V ZGODNJI POMLADI.

V prvi pomladi vidimo po mnogih mejah požgano ruso. Ljudje jo požigajo zgodaj pomladi po mestih, kjer je ostala ruša nepokošena in se je trava posušila, ali pa po suhih legah, ki so mahovite. Vse to požiganje je pa surovo uničevanje rastlinskega življenja in rastlin. Po takih požganih mestih vidimo, da nam nastali pepel bore malo koristi in da se vsa prejšnja ruša močno zredči. Tu pa tam nam ozeleni nekaj trave, vse drugo je pa popaljeno in uničeno in je treba nekaj časa, da se ruša zopet obnovi in zaraste. Posebno na suhih mahovitih tleh se nam z dalj časa trajajočim tlenjem osmode tudi plitvo ležeče korenine trav, ki se nam zaradi tega posuše in nam izginejo. Ruša postane redka in traja dolgo, preden se nam zopet sama zaraste. Edino dobro pri vsem tem požiganju je to, da nam izginejo pri požiganju razne plevelne rastline in da nam

---

Ivan Albreht:

Prva ljubezen ne zarjavi

I.

Ko sta se vzela s prvim možem, je bila ona brhka in mlada, on pa nadležen, nadušljiv in star.

«I, kaj pa misliš, Franca, da si se oprijela tako starega?» so se čudili Lebanova mati, kjer je Franca služila za deklo. «Ocepek vendar ni zate! Saj že z nosom sili v zemljo!»

Franca se je malo namrdnila, rekla pa ni dosti več kot nič. O, ona je že vedela, kaj dela! Njen oče, ki ni premogel nič, je bil revež vse svoje žive dni, mati pa ž njim vred. Dokler sta mogla oba delati, je že še bilo! Res je bilo otrok ko lesnik, pa je le še šlo. Kar je moglo migati, je moralo delati! No, še tedaj so komaj spravili skupaj za golo življenje in pa toliko za cunje, da so za silo nagoto pokrili. Oče in mati sta delala ko živina, otroci pa tudi vsak po svoje: Kdor še ni bil sposoben za pastirja ali pastirico, je nabiral jagode, razne koreninice, arniko in druge zeli, da je na ta način privabil kaj okroglega od ljudi. — No, potlej je mati ležala in obležala, dokler je niso v krsti odnesli, očeta pa je trpljenje in pomanjkanje tako potrlo, da se je zgubančil ko posušena goba. Za rabo ni bil več, ker ni mogel delati. Pa je bilo treba vzeti v roko palico in iti vbogajme od hiše do hiše. In otroci niso imeli ne doma ne strehe ne nobene pomoči, pod milim Bogom nobene! Kaj mati Lebanka ve, kaj je revež!

Res, Franca je vse vedela dobro, ker je morala skusiti sama na sebi. Štiri leta — pa je že bila brez matere, a s šestimi leti je že služila. Kjer je bila, povsod in vsem je bila odveč! Kaj bi z otrokom!? Vsakdo se ga brani: sne mnogo, naredi pa malo!... In kakor za milost so jo imeli pri hiši, kjer je služila. — Ej, to so bila dolga, trda in trpka leta, njena bore otroška leta! Ko so se drugi otroci igrali, je morala Franca že opravljati vsa domača dela. Pa je lopnila po njej zdaj dekla, zdaj hlapec, drugič volar ali kdor ji je ravno prišel blizu. Kar je bilo kje narobe, vsega je bila Franca kriva.

«Ta otrok je za samo škodo pri hiši!» je zarentačil včasih gospodar. «Naj jo vzame in redi, kdor hoče! Jaz imam že dosti!»

Hajdi! je morala Franca drugam. Drobna culica je bila njena popotnica in solze njen edini blagoslov. In žive duše ni bilo pod solncem, ki bi ji smela in mogla kaj potožiti, da bi se vsaj malo potolažila... Kaj ve mati Lebanka, ki je z grunta prišla na grunt?! Res mora delati, ali to vendar ni nič hudega! Kaj pa naj bi ljudje počeli brez dela?! Delati mora vsak človek! Samo dvakrat gorje tistemu, ki ne ve, za kaj dela... Blagor njemu, ki ve: zdaj delam, trpim, ko pa obnemorem, bom užival svojega dela sad. Jaz ga bom užival in moji otroci. — Blagor njemu, res...

Franca to razume in čuti, čisto jasno čuti tako, kakor jo je naučilo življenje! Zato tudi vé, da ona ne bi nikdar užívala svojega dela sadov, ako ostane dekla. Leta minevajo, moč začne pešati, pa je naenkrat človek pri hiši odveč. Treba je vzeti v roko palico, pa začeti tisto žalostno pot od hiše do hiše...

Joj, tega ne, samo tega ne, pa naj velja, kar hoče! To je Franca sklenila še kot otrok. Skušala je z varčevanjem, toda s prihranki ni bilo nič. Enkrat je bil potreben pomoči brat, drugič oče, tretjič sestra, pa spet oče, da nazadnje Franci ni ostalo sami nič. Kadar je bil v Gričih semenj, dostikrat niti toliko ni imela, da bi si kupila belo rutico za nedeljo... In je vendar delala leto in dan, da je imela roke čisto ustrojene. Dostikrat je stoje spala, tako je bila izmučena, zaleglo pa le ni nič.

Zato je Franca dobro vse premislila in se ni niti začudila, ko jo je Ocepek kmalu po smrti svoje prve žene povprašal, če bi hotela biti njegova.

«Če bi mi zaženili bajto, zakaj ne?»

On je bil takoj voljan. Samo to ji je še povedal, naj ga ne vika, ko vendar ni še tako star. Dasi malo s težavo, mu je potem le kmalu rekla: «Ti.»

«No prav, Groga,» je dejala, «če imaš res tak namen, sva lahko kar zmenjena.»

Samo to mu je rekla, pa je bilo. In sta se vzela brez ozira na čvrste jezike, ki nikakor niso mogli mirovati. Groga je imel takrat šestdeset let, Franca pa še ni čisto dopolnila dvajsetega.

Jeziki so imeli res mnogo posla, Franca pa tudi, kajti sedaj ni bila več dekla! Imela je streho in dom, svoj lasten dom!...

II.

Tisto leto se je bil Groga vidno pomladil. Izza mlada je bil prav za prav vedno star;

ni suha trava na poti. Toda škoda je večja kakor korist in zato naj se s takim požiganjem preneha.

Jeseni je take prostore pokositi ali pa popasti, da nam ne ostaja suha trava čez pomlad. Sicer nam pa tudi ti ostanki ne prizadevajo nobene take škode, da bi jih morali požigati. Stvar dobrega gospodarstva je, da take prostore pri našem malem posestvu skrbno izrabljamo in da jih ne kvarimo s požiganjem. Če so ti prostori porastli z mahom, je mah odstraniti z grabljami, ne pa s požiganjem, ki uničuje tudi korenine dobrih in žlahtnih trav. Požiganje ruše je najbolj v navadi po bregovitih legah in mejah ob cestah in med njivami. Bolje je, da take lege gnojimo z umetnimi gnojili in doma pridelanim pepelom. Po takih legah bi lahko rastla gosta ruša dobrih trav in detelj, če bi na te lege obračali nekoliko več skrbi in dela. Spremenimo tudi te navidezno manj vredne prostore v dobre travnate lege. Največ bomo dosegli z gnojenjem in posetvijo dobrega travnega in deteljnega semena.

Poziv vinogradnikom!

Vinogradniki iz vse Slovenije se opozarjajo na ustanovni občni zbor Vinarskega društva v Mariboru, ki bo 2. aprila t. l. ob pol 11. uri v Mariboru na vinarski šoli.

Splošna kriza vinogradništva je prikipela do vrhunca. Zlasti kruto jo občutimo mi, slovenski vinogradniki, ki trpimo ne samo zaradi nemožnosti izvoza vina, temveč največ zaradi poplavljenja našega domačega vinskega trga s cenejšimi južnimi vini in vednega naraščanja davkov na vinski produkt. Država, okraji, občine, vse smatra vino za blago, ki ga lahko obdavčuje in nakladuje do onemoglosti. Če bo šlo tako naprej, ni več daleč čas, ko bodo na vino navrženi davki in doklade daleč presegali ceno, ki jo dobi producent za svoj produkt. Vino postaja zaradi tega za potrošnika vedno dražje in ni se prav nič čuditi, da konzum vina pada.

Posledica vsega tega je, da cene vinu, ki jih doseže producent, stalno padajo in bodo ob prvi obilnejši vinski trgatvi tako močno padle, da ne bodo niti od daleč krile pridelovalnih stroškov. S tem bi bila usoda našega vinogradništva zapečatena.

Le ena rešitev je mogoča. Združimo se vsi vinogradniki in osnujmo si močno armado!

Končno ne smemo pozabiti, da ogroža naše vinarstvo poleg že naštetih zaprek tudi kvalitetna kriza naših vin, čije rešitev je mogoča le potom močne organizacije vinogradnikov.

Da si postavimo natančen bojni načrt in se pripravimo na odločilno bitko za rešitev naše eksistence, Vas kliče na omenjeno zborovanje vinogradnikov pripravljalni odbor za ustanovitev Vinarskega društva v Mariboru.

Tedenski tržni pregled

ŽITO. V splošnem so ostale cene na svetovnih tržiščih od našega zadnjega poročila nespremenjene. Le v Ameriki so malo popustile. Na novosadski blagovni borzi so bile 29. marca t. l. naslednje cene za 100 kg na debelo: pšenica 295 do 315 Din po kakovosti, turščica 158 do 162·50 Din, moka «0» 457·50 Din.

ŽIVINA. Cene goveji živini nespremenjene. Le svinje so malo dražje.

Sejmi

1. aprila: Videm (za živino).
2. aprila: Mokronog, Rakek, Podsreda-Sv. gore.
4. aprila: Sevnica, Vinica, Zgornji Tuhinj, Gora (srez Kočevje), Livold, Loški potok, Pri Sv. Antonu, Rovte. Dolsko, Loče, Murska Sobota, Marenberg, Št. Ilj pri Velenju.
5. aprila: Stara cerkev (srez Kočevje), Javorje pri Litiji, Ljutomer.
7. aprila: Artiče, Zagorje pri Litiji, Turnišče.
8. aprila: Cerklje pri Kranju, Brunk, Spodnje Gorje, Trojane-Sv. Gotard, Lemberg.
9. aprila: Slovenjgradec.

Cene tujemu denarju

Na zagrebški borzi se je dobilo 29. marca t. l. v devizah:

100 avstrijskih šilingov za 800·75 do 803·75 dinarja;

100 nemških mark za 1352 do 1355 Din;

100 madažrskih pengov za 994·50 do 997·50 dinarja;

100 italijanskih lir za 260·65 do 262·65 Din;

1 dolar za 56·75 do 56·95 Din;

100 francoskih frankov za 223 do 225 Din;

100 češkoslovaških kron za 168·30 do 169·10 dinarja.

Kratke vesti

= **Podružnica Državne hipotekarne banke v Ljubljani.** Upravni odbor Državne hipotekarne banke v Beogradu je sklenil, da čimprej otvori glavni podružnici v Zagrebu in Ljubljani. Zavod namerava v kratkem kupiti v Ljubljani primerno poslopje.

= **Začetek poslovanja Obrtne banke SHS.** Te dni se je vršila seja širšega upravnega odbora Obrtne banke SHS. Za predsednika je bil izvoljen Milan Dragić. Za vladnega komisarja je imenovan Milan Lazarević. Sprejet je bil sklep, da začneta centrala v Beogradu in podružnica v Zagrebu poslovati 1. maja. Obrestna mera bo znašala za zasebnike 10 odstotkov, za obrtne zadruge pa 8 odstotkov pod pogojem, da od svojih klijentov ne smejo zahtevati več kot 10 odstotkov.

= **Obrestovanje vlog v Poštni hranilnici.** Povodom vesti, da Poštna hranilnica plača le 2 odstotka obresti, se uradno razglaša, da velja obrestna mera 2 odstotkov samo za čekovne račune, dočim se za hranilne vloge na knjižice Poštne hranilnice plačajo kakor doslej 4odstotne obresti.

= **Obrtnikom!** Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani si je tudi za letošnji Ljubljanski velesejem, ki se bo vršil od 2. do 11. julija, zagotovil primeren razstavni prostor. Da omogoči revnejšim obrtnikom udeležbo na velesejmu, bo urad kril razstavne stroške. Obrtniki, ki se nameravajo poslužiti te ugodnosti, naj priglase najkesneje do 15. maja t. l. svojo udeležbo pri Uradu za pospeševanje obrti v Ljubljani (Krekov trg št. 10, I. nadstr.), kjer dobe tudi vsa natančnejša pismena, oziroma ustna pojasnila.

= **Pridelovanje žita.** Zopet je izšla knjižica Delegacije proizvajalcev čilskega solitra. Prav potrebna nam je bila, kajti do sedaj ni imel naš kmetovalec spisa, ki bi v kratkem obdelal to zanj tako važno tvarino. Knjižica nam v uvodu pove, kako smo v naši državi sploh in v Sloveniji še posebej zaostali glede pridelka žita in kako daleč pred nami so v tem oziru kmetovalci drugih držav. V poglavju «O žitih sploh» dobimo opis žitnih rastlin in njihove zahteve glede zemlje. Oddelek «Gojenje raznih vrst» nam poda navo-

---

niti vedel ni nikoli, kaj je mladost. Huda otroška bolezen je pustila Grogi naduho za spomin.

Bajta je bila majhna in sveta malo pri njej. Po eno kravo so redili Metlakovi, kakor se je reklo po domače pri Ocepku, pa še za to je na pomlad primanjkovalo krme. K sreči ni bilo dosti otrok, vsaj živih ne. Živelo je vsako dete po eno leto ali dve, pa je odjokalo na drug svet. Edini Groga je ostal, odrasel in brez hudih težav prevzel bajto. Oče in mati sta se mu kmalu umaknila pod rušo, mesto njiju pa je prišla Svedrovčeva Špela k hiši in prinesla s seboj tudi nekaj denarja. Otrok iz tega zakona ni bilo. Špela je bila namreč malo pohabljena. Imela je kriv hrbet in tudi drugače ni bila posebno trdnega zdravja, delala je pa le pridno. Kljub bolehnosti se ni nikoli lenila, tako da sta z Grogo živela prav zadovoljno. Malo pred njeno smrtjo sta še celo dokupila nekaj gmajne in dolgo leho, za tri mernike posetve. Tako je bilo vse lepo in prav, samo nekaj je manjkalo pri hiši. Groga tega niti ne bi bil znal povedati, zlasti v mlajših letih ne. Začutil je šele, ko mu je šlo že na petdeset. Življenja ni bilo v bajti, tako se je zdelo Grogi. S Špelo sta prihajala in odhajala, delala in se trudila dan na dan, večeri pa so bili dolgi ko večnost. Zlasti v jeseni, ko so dnevi kratki in se vlačijo megle po poljih, je bilo Grogi pusto in skoraj neznosno. Kadar je videl družino, kjer je starosti sijala za njo rastoča mladost, ga je kar presunilo. Celo tako mu je včasih prišlo zadnja leta, da je zagodrnjal, kadar je Špela le preveč gnala z delom:

«Kaj se bom pa tako trudil, ko ne vem, za koga! Za naju je že dosti do smrti —»

Kadar je to izrekel je Špela takoj utihnila in odšla kam iz hiše, da je bila čisto sama. V samoti se je potem razjokala in bridko tožila Bogu, zakaj ni dal rodovitnosti njenemu telesu. Potem je po cele tedne molčala ko senca. Ne sicer, da bi bila jezna, le bolelo jo je, hudo bolelo. Zato je jela lesti na kup in se sušiti.

Izprva Groga niti ni opazil, da je Špele dan na dan manj. Onega leta je šele opazil. Ko sta ob košnji malicala in mu je ponudila žena kozarec vina, se je prestrašil niene tenke, drobne rokice, vse prepletene z žilami, ki so se ko modrikaste vrvice razpletale pod zarjavelo kožo.

«Ali si bolna, mati?»

Rekla sta si «oče» in «mati», dasi nista imela nikoli nikogar, ki bi ga smela klicati za sina ali za hčer.

Žena ga je pogledala s trudnimi očmi.

«Zakaj misliš?»

«Kar tako se mi zdi,» je menil nekam v zadregi. Potem sta molčala.

Prva se je po malici dvignila Špela. Vzdihnila je in spet otožno pogledala moža.

«Mislim, da k letu osorej ne bova več skupaj malicala.»

Njega je streslo. Kakor izpod težkega bremena je zasukal glavo proti njej. V prsih mu je zacvililo in močan kašelj ga je napadel, da je komaj lovil sapo.

Špela je s sočutnimi pogledi spremljala in motrila njegovo kretnjo. Tiho, skoraj šepetaje ga je mirila in mu prigovarjala, naj se preveč ne sili pri delu. Obljubljala mu je celo vrsto zdravilnih čajev in raznih lekov, ki bodo gotovo olajšali nadlogo.

Groga je hropel, kašljal, pihal, prhal in sopel, dokler ni napad naposled pojenjal in ostavil za spomin samo medlo utrujenost.

«Ej, no, sam Bog večni ve, kaj naju še vse čaka,» je dejal.

Špela ga je ogledovala z všečnimi očmi. Bil je namreč Groga izmed tistih ljudi, ki jih narava v mladosti ne obdaruje z lepoto ne s prikupljivostjo. Ko pa se začne med lase mešati beli nadih starosti, se razlije včasih po takem obrazu doslej neslutena milina. Oči, ki so bile za mladostno lice morda preostre, naenkrat izmed gub zasijejo v čisto drugi luči. Poteze, ki so bile dotlej trde, morda celo odurne, se ogladijo in ublaže v gubah in brazdah, ki jih je zarezal v obraz bežeči čas. Kakor da se hoče narava takim ljudem opravičiti za skopost in krivico, ki jim jo je povzročala v mladih dneh, tako jih ljubeznivo boža in goji na starost. In kdor je gledal Grogo, ko se je bližal šestdesetim letim, se je čudil:

«Ti pa, ti! Dan za dnem si mlajši!»

Groga je tudi sam čutil, da je res tako. Tisto hrepenenje, tista čudna želja po potomcu je bila od dne do dne jačja . . .

Sam ni vedel, kako se je potem zgodilo, ali kar naenkrat se je jel ogibati samote s Špelo. Videl je njeno hiranje, rekel pa ni nič. Niti tolažil je ni in ne ponujal pomoči.

«Če bi —» je včasih pomislil, pa ga je takoj zazeblo. Ne, smrti ji ne želi. Naj živi,

dila o gnojenju žit, pojasni učinek raznih organskih in umetnih gnojil ter način njihove uporabe: obenem nam predočuje še druge pogoje za povečanje žetvenih pridelkov. Sledijo še odstavki o kolobarjenju zemlje, pripravi semenja, setvi, oskrbovanju setve in žetve. Sploh dobimo v tej knjižici, ki ima 52 strani, vsa navodila, ki so potrebna za zvišanje pridelka žita. Vsak kmetovalec, ki bi pazljivo prečital ta spis, bo lahko iz njega črpal dovolj naukov, ki mu bodo prinesli obilo koristi v njegovem gospodarstvu, če jih bo upoštevat. Zato vsem toplo priporočamo to knjižico, in to tembolj, ker jo na željo dobi vsakdo **brezplačno.** Oglasiti se mu je samo pismeno na naslov: Poddelegacija proizvajalcev čilskega solitra v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 16, ki mu na željo brezplačno dopošlje tudi še druge kmetijske knjižice Delegacije, bodisi slovenske ali srbohrvatske.

BELEŽKE

+ **«Domoljub» iz same jeze preklinja.** Ker ne priznamo klerikalcem v vladi zaslug, ki si jih sami lastijo, se je zadnji «Domoljub» tako razjezil, da povprašuje: ali ni ravnanje žerjavovcev in radićevcev pravo h u d i č e v o delo? Hudiči in satani so se «Domoljubu» sploh priljubili, saj jih imenuje še na več mestih. «Domoljubova» jeza pa je seveda brezpredmetna, ker je jasno, da so klerikalne zasluge o davčnih olajšavah tako male, da ne zaslužijo onega velikega bobnanja, kakor ga klerikalci gonijo, da bi skrili sramoto svojega glasovanja za davek na ročno delo in za nespremenjeni poslovnoprometni davek. Če so klerikalci že tako vneti za ljudske koristi, naj bi bili glasovali tudi za odpravo, odnosno znižanje teh dveh davkov. Zakaj niso tega storili? Zlasti z odrpavo davka na ročno delo bi si priborili nevenljivih zaslug za delavstvo, ki je najbednejši del našega ljudstva. Hvalisanje glede odprave 30odstotnega izrednega pribitka na dohodnino bi si klerikalci lahko prihranili. Tega davka pride povprečno na enega človeka v Sloveniji 12 dinarjev, a na enega kmetskega človeka v Sloveniji niti toliko, komaj mogoče 6 dinarjev. Ali takšna davčna oljašava kaj pomeni? Prav nič! Sicer pa že vsak kmetski posestnik ve, kaj je dohodnina, ki jo plača sedaj manj, sedaj več, a nikdar si ni na jasnem, odkod te razlike, dasi je njegovo premoženjsko stanje vedno enako. To se pravi, da je dohodnina po poljubnosti raztegljiva. Z drugimi besedami: 30odstotni pribitek se bo odpravil, zato se bo pa lahko redna dohodnina povišala, ako in kolikor bo treba. Počakajmo eno leto in bomo potem govorili! Že danes lahko rečemo, da od vseh olajšav naše vlade naši kmetje ne bodo občutili ničesar.

+ **Zopet nova davčna bremena.** Koliko zmisla ima naša vlada za gmotno slabše stoječe sloje, je razvidno iz tega, da je bila proti odpravi davka na ročno delo, da je sklenila prenosne takse na posestva, ki se podedujejo od staršev, tudi za male posestnike, in da je končno povišala davčna bremena slabše plačanim zasebnim nameščencem, dočim jih je namešečncem z letnimi plačami od 48.000 dinarjev dalje znižala. Tako bodo zasebni nameščenci (med njimi tudi kvalificirani trgovski in obrtni pomočniki ter občinski, okrajni in oblastni nastavljenci) z letnimi plačami od 12.000 do 18.000 dinarjev, ki doslej niso plačevali davkov, morali sedaj plačevati 606 do 1095 dinarjev davka. Onim s plačami od preko 18.000 do izključno 48.000 dinarjev pa se bodo davki znatno povišali. Naši klerikalci imajo res dobro srce za siromake. Ali se bo «Domoljub» na te ugotovitve zopet pridušal, kako «hudičevo delo» opravljajo žerjavovci, ker ne marajo hvaliti klerikalcev, ki prevaljujejo davčna bremena na siromake. Od omenjenega povišanega, oziroma za nekatere na novo uvedenega davka bo samo Slovenija plačala več desetin milijonov dinarjev. Poleg tega izgine v nič odpravljeni 30odstotni pribitek na dohodnino, ki je znašal v Sloveniji 11 do 12 milijonov dinarjev.

+ **Protest slovenskih gospodarskih krogov proti spremembi volilnega reda za Zbornico za trgovino, obrt in industrijo.** Klerikalsko-radikalska vlada je sklenila potom dopolnila k finančnemu zakonu, spremeniti volilni red v omenjeno zbornico tako, da se ukinejo obstoječe kategorije in se uvede čisti proporc. S tem bi prišla do glavne besede v tej stanovski korporaciji ona večina zborničnih volilcev, ki se tako mimogrede na malo bavijo s prekupčevanjem ali obrtjo ter nima s pravo trgovino ali obrtjo nikakih opravkov. Vsa ta zelo številna množica skupno ne plača toliko davkov kakor kak močnejši industrijec sam. Klerikalci so si seveda izmislili tak volilni red zato, ker imamo med to številno množico največ svojih političnih pristašev, ki bi jim s svojo številnostjo glasov pripomogli do absolutne moči v zbornici. Med to množico je zelo mnogo takih, ki se komaj znajo podpisati. No, žalostno res bi bilo, če bi se s pomočjo nevednežev vrgla zbornica v klerikalsko malho in v politiko, ki bi kaj kmalu napravila iz našega resnega gospodarskega parlamenta paradiž klerikalske samovolje. Naši trgovci, obrtniki in industrijci ogorčeno protestirajo proti takšnim nakanam klerikalsko-radikalske vlade in so te dni na burnem protestnem shodu v Ljubljani sklenili zadevno resolucijo, ki se je poslala na pristojna mesta.

+ **Takse za prenos posestev, podedovanih od staršev.** Kakor smo že poročali, je vlada sklenila znižanje prenosne takse za posestva, podedovana od staršev, od 6 na 4 odstotke. To se prav lepo čuje, toda od tega znižanja nima naš kmet ničesar, saj so po zakonu posestva do vrednosti pol milijona dinarjev prosta teh taks. Kmetje, ki imajo pri nas več vredna posestva, so prave bele vrane. To pa še ni vse! Obenem s tem znižanjem je vlada pripravljala predlog, da se omenjena skrajna vrednost posestev, ki plačujejo te takse, zniža na vrednost 50.000 dinarjev. To se pravi, da bi pri nas v Sloveniji moral odslej vsak kočar, ki bi podedoval borno posestvice po svojem očetu, plačevati davščine, ki jih doslej ni bilo. Na ostre kritike opozicije zaradi te krute nesocialne obremenitve je vlada ono skrajno mejo vrednosti zopet nekoliko povišala, in sicer do 150.000 dinarjev. Ali je mogoče končno sploh namero spremembe skrajne vrednosti opustila, nam ni znano. Vse to se bo v kratkem pokazalo in bomo potem dalje govorili. V dopolnilih no-

---

dokler je božja volja. — Ali vendar bi — Tudi on bi živel rad.

In čim bolj je Špela hirala, tem bolj razbeljene so bile Grogove misli... Nikoli ji ni prizadejal nič žalega. Ako pa želi živeti, ko nje ne bo več —

Nak, misli nikakor ni mogel spraviti v pravi tir. Kakor je premišljeval, je vedno nekaj kljuvalo v srcu: «Ali ti ni bila dobra, zvesta in poštena žena? Ali ti ni dala vsega, kar je bila in kar je imela?»

Res, to je moral Groga priznati. Špela je žena, kakršnih je malo pod solncem. Če mu je ob nedeljah zagrenila tisti kozarec vina, ki si ga je bil privoščil, ali je to kaj tako hudega?! Saj so gruntarske, ki regljajo nad možmi po ves teden samo zaradi tiste ljube kratke nedelje!... Če se je pregoreče bala za izveličanje njegove duše, moj Bog, saj tudi to ni tako odveč! Včasih sta si zaradi tega res prišla malo navzkriž, ali kje pa je tako, da bi bilo vedno vse gladko med zakonskimi?!

Hudo je zato imelo Grogo, ko ni mogel najti pravega opravičila svojim mislim in željam. No, nazadnje mu je le uspelo. Vse je priznal. Res je Špela dobra in poštena žena, ali za koga je pa delala vse svoje žive dni? Ali mar za tisto Kvedruljo, ki ji je nekoliko v rodu, pa že leto za letom komaj čaka, kdaj se bo smela najesti Metlakinih žuljev?... Saj je vendar tudi Špela vse življenje čakala, da dobi dete. In če njej ni bila dana ta sreča, je Grogova dolžnost, da vsaj po njeni smrti skuša uresničiti njeno željo...

Ko se je Groga oklenil te tolažilne misli, se je zagledal v Franco, ki je služila pri Lebanu.

«Ta ne premore nič,» je premišljal. «Vse svoje žive dni je ljudem v napotje, zdrava je pa in mlada. Ta bi lahko bila mati otroku, ki ga je Špela zaman pričakovala.

Tako je sklenil Groga še tisto jesen pred ženino smrtjo. Ko je potem precej po novem letu Špela za vedno zatisnila oči, se je Groga brez posebnega premišljevanja odločil.

In še tisti predpust je začela Franca gospodinjiti v Metlakovi bajti.

III.

Leto in dan je minilo, ko je mlada Metlakova povila dete, zalo dekletce, ki je pri krstu dobilo ime Matilda. Groga je kar mezdel od veselja in mladi materi se je revež skoraj smilil. Ona, ki je bila tako odveč na svetu, si nikakor ni mogla misliti, kako more biti kdo otroka tako vesel. In bolj še ko dotlej je sedaj čutila, kaj pomeni človeku lasten dom. O, njena Matildica ne bo nikomur v napotje, ker se ji ne bo treba klatiti okrog tujih ljudi. Njena Matildica bo srečna!... Joj, Franca bo delala noč in dan, da se še kaj dokupi k bajti. Potem bi lahko kmalu redili dve govedi.

Ko je tako premišljevala, ji je bil Groga dan na dan ljubši. Nekšno toplo čuvstvo zanj se je predramilo v njej, nekšna mehka hvaležnost, ki jo je Franca smatrala za ljubezen.

Kdor je tedaj govoril ž njo in morda skušal celo podvomiti o njeni sreči ali jo kar naravnost tolažiti, češ: «Pametno si naredila! Groga ne bo dolgo več, bajta bo pa le tvoja!» ta je moral občutiti vso resničnost Francine jeze. Povedala mu je v brk, da ona ni vzela moža zato, ker bi ga želela kmalu pokopati, ampak zaradi tega, ker ga ima rada. Ako jo je pa kak sitnež le preveč razkuril, mu je zabrusila kar v obraz, da njen Groga velja še vedno za devet mladih.

Gričarji so se smejali.

«Ta je pa vščeneča!»

«E, lepo pa le ravna ž njim, pa naj bo potem že kakorkoli.»

«In še dobro jima gre. Pravijo, da spet kupujeta zemljo.»

«I, no, po pravici rečeno: saj Franca ni napačna! Pridnih rok je in tudi taka, da ji delo zaleže!»

Mladim v Gričih so seve rojile drugačne po glavi.

«Misli Groga, da je malo njegovo?! Ali je človek neumen na stara leta!»

«Kaj, ali res misliš —?»

«Eh, kako pak! Stavim, da ima svoje zasluženje zraven tudi Cokljač, ki je lazil še tedaj za Franco, ko je bila pri Lebanu! Seve —»

«E, beži, beži, saj bi ga bila lahko vzela, če bi ga bila marala. Saj Cokljač ne more izbirati, ko nič nima!»

«Zato pa, ker nič nima, zato ga tudi ni marala.»

«I, no, tesač je pa dober. Kar je res, je res!»

«Ne rečem, da ne! Franca si je čisto pametno umislila. Najprej dom, potem pa, no —»

«Če je tako, je pa res prebrisana. Stari ne bo dolgo; če potem ona vzame Cokljača, si bosta lahko še prav pošteno opomogla. Saj mora precej zaslužiti —»

«In za zarod se preskrbita pa že kar naprej —»

Tako so jezikali ljudje, Franca pa je pridno gospodinjila na novem domu, stregla možu in odrejala hčerkico, ki je s svojimi nedolžnimi očmi in s svojim srebrnim glaskom ožarjala Gregovega življenja večer.

(Dalje prihodnjič.)

vega finančnega zakona, ki je ta hip, ko se razpošilja «Domovina», bržkone že izglasovan, bo vse črno na belem. Očitek laži, ki nam ga privoščita «Slovenec» in «Domoljub» je hinavski, ker je vse, kar smo o teh taksah pisali, resnično. Če se bo pa izkazalo, da je vlada to nesocialno obremenitev opustila, bomo samo lahko rekli, da smo tudi mi s svojo kritiko pomagali preprečiti veliko obremenitev.

Rabinarjev nasvet.

V Galiciji je živel židovski duhovnik, ki je slovel za čudodelnika. Od vseh strani so prihajali židje k njemu po nasvete. Prišel je tudi žid iz Šlezije, ki je imel dve težavi. Od graščaka je imel v najemu gostilno, a ker bo najemni rok kmalu potekel, noče graščak najema podaljšati, temveč dá žida vselej pretepsti, kadar ga pride prosit za podaljšanje najema. Druga židova nesreča pa je bila v tem, da njegova lepa in mlada gospa ne dobi otroka, čeprav vsak večer v ta namen goreče moli.

Rabinar je nekaj časa premišljeval, potem pa rekel: «Moli ti vsak večer, ženo pa pošlji h graščaku, pa bo vse dobro!»

DOMAČE NOVOSTI

* **Nov roman** smo začeli prinašati z današnjo številko. Opozorite nanj Váše znance, ki še niso naročniki «Domovine». Ako želi kateri novi naročnik imeti ves roman, naj se takoj javi, da se mu bo lahko še poslala današnja številka.

* **Člani Vodnikove družbe** bi morala biti vsa naša narodna in kulturna društva. Pričakujemo, da bodo pristopile k družbi vse naše čitalnice, bralna, pevska, zlasti pa sokolska društva. Predvsem pa bi morali biti družbini člani vsi naši denarni zavodi, banke, hranilnice in posojilnice. Priporočamo našim ljudem, ki imajo besedo v raznih društvih in denarnih zavodih, naj ne pozabijo na Vodnikovo družbo. Kolikor naprednih glasov pri zadnjih oblastnih volitvah, najmanj toliko mora imeti članov Vodnikova družba! Poverjeniki, na Vas je, da se to zgodi!

* **Gibanje krajevnih organizacij SDS v šmarskem srezu.** Prvo nedeljo v mesecu aprilu, to je 3., bo imela zibiška krajevna organizacija drugi mesečni članski sestanek ob 3. uri popoldne pri Orehovškem v Št. Janžu pri Zibiki. Na sporedu bodo: poročilo o političnem položaju, krajevne gospodarske zadeve, poročilo okrožnega tajnika in splošna debata članstva. Želimo, da bi tudi tokrat bil obisk povoljen, zato prosimo naše tovariše, da privedejo še več svojih znancev in prijateljev. Mogoče bo prišel delegat iz centrale. Naprednjaki, v nedeljo vsi k Orehovškemu, da se pogovorimo.

* **Odhod velikega župana dr. Baltiča v Užice.** Veliki župan ljubljanske oblasti g. dr. Vilko Baltič, ki je premeščen kot veliki župan v Užice v Srbiji, je te dni odpotoval na svoje novo službeno mesto. Veliki župan ljubljanske oblasti je sedaj g. dr. Vodopivec.

* **Vse krajevne organizacije SDS v mariborski oblasti,** ki so na svojih občnih zborih ali pa v odborovih sejah sklenile, obrniti se na oblastno tajništvo, da preskrbi za njihove sestanke predavatelje bodisi gospodarske bodisi iz katerekoli druge stroke, pozivamo, naj čimprej prirede predavnja in tudi čim večkrat. Svoje želje glede predavateljev naj sporočijo vedno najmanj 14 dni pred dnevom predavanja ter naj obenem naznačijo predmet, o katerem žele predavanje. — Oblastno tajništvo SDS, Maribor, Cankarjeva ul. 1.

* **Popis prebivalstva v Celju.** Sreski poglavar razglaša, da se bo pričelo 1. aprila t. l. zaradi predpisa velikega župana mariborske oblasti popisovanje prebivalstva v policijskem rajonu celjskem. Popisovanje se bo vršilo potom hišnih pol in izkazov stanovalcev po stanju 1. aprila t. l. Hišnim lastnikom bodo v to svrho dostavljene potrebne tiskovine. Popisovanje mora biti končano do 6. aprila t. l.

„Domovina“ proti „Slovenskemu Gospodarju“

„Slovenski Gospodar“ preklical in obžaloval svoje neresnične očitke ter sramotenja „Domovine“

Naši cenjeni bralci dobro vedo, da pišemo vedno dostojno, kakor se spodobi za slovensko družino. Tudi v najhujši politični borbi smo vedno skrbeli, da smo na miren in stvaren način tolmačili, katera politična smer je prava in katera ni. To lahko storiš, ne da bi vzbujal zoper političnega nasprotnika sovraštvo ali ga blatil ali celo zmerjal in grdil. Najlepši dokaz, da smo mi s svojo mirnostjo in zmernostjo na pravi poti, je tudi ta, da imamo mir pred pravdami. Skoro vsi drugi listi so toženi in včasih obsojeni, posebno odkar imamo strogi novi tiskovni zakon, ki je sedaj že kmalu dve leti v veljavi. Ves ta čas smo bili samo enkrat toženi od nekega kaplana in gospodične, ki je ž njim romala v Rim, pa sta tudi takrat tožitelja tožbo izgubila.

V zadnjih letih pa smo vkljub svoji mirnosti in stvarnosti bili opetovano hudo napadeni. Med napadalci se je zlasti odlikoval mariborski «Slovenski Gospodar», klerikalno politično glasilo, ki nas je opetovano obložil z neresničnimi in sovražnimi očitki in pisal, da smo brezverski, glasilo liberalne gospode, da ne spadamo v pošteno slovensko hišo, katero skrunimo. Očital nam je celo, da hočemo staro vero naših očetov (ali «vero naših starih očetov») iztrgati iz srca našega naroda, da mi tepemo svoj narod z velikanskimi davki, in še več takšnih neresničnih stvari nam je očital.

Končno nam je pošla potrpežljivost in naš izdajatelj g. Ribnikar je v imenu «Domovine» vložil tožbo zoper urednika «Slovenskega Gospodarja». Najprej je šlo za pravno vprašanje, ali sme en list tožiti drugega. Mariborsko okrožno sodišče je reklo, da ne, in je toženca najprej oprostilo. Mi smo se pritožili in najvišje sodišče je oprostilno sodbo razveljavilo in reklo, da tudi lista ne smeš zmerjati, kakor bi se komu ljubilo, ter da je oprostilna sodba zmotna. Naročilo je mariborskemu sodišču, da še enkrat razpravlja. Klerikalni listi so takrat prvič zagnali veliko veselje, po sodbi najvišjega sodišča pa jih je to veselje minilo — saj so se morali zavedati, da so nam storili težko krivico.

Pred kratkim se je vršila zopet razprava v Mariboru pred okrožnim kot tiskovnim sodiščem. Gospodje sodniki so toženemu uredniku «Slovenskega Gospodarja» svetovali, naj se vda in prekliče, in naš zastopnik se je držal priznane zmernosti «Domovine», ni hotel gnati stvari do skrajnosti ter je sprejel poravnavo, po kateri je «Slovenski Gospodar» vse zgoraj navedene nedopustne in žaljive izraze preklical in obžaloval, kar je storil tudi v posebni izjavi, katero je objavil v zadnji svoji številki na čelu lista. Obenem je moral plačati vse pravdne stroške, ki niso bili ravno majhni.

Tako bi morala biti ta stvar končana. Toda «Slovenski Gospodar» je v isti številki na drugi strani objavil še drugo objavo z naslovom «Resnica» in je tam naznanil, da smo tudi mi njega opsovali in da nas bo sedaj tudi on tožil. Takšna je njegova zahvala za našo poravnavo. Seveda je stvar ta, da mi njega nismo nikdar opsovali in da bo on s svojo tožbo ravno tako propadel, kakor je propadel s svojo obrambo zoper našo tožbo. Iz obnašanja «Slovenskega Gospodarja» pa vidimo, da smo morda le storili pogreško, da smo mu odpustili kazen. Preklic in obžalovanje morata priti iz poštenega srca. Sicer bomo pa zadovoljni, če se je «Gospodar» v tej šoli kaj naučil, in če v prihodnje ne bo več prinašal takšnih napadov in sramotenj. Zmernost in stvarnost sta dobra i za ljudstvo i za «Gospodarja» samega. Če pa šole še ni bilo dovolj, bo pa «Gospodar» moral še v ponavljalno šolo, kakor slabi učenci.

* **Čekovne položnice s pismenimi sporočili morajo biti frankirane.** Ljubljanska podružnica Poštne hranilnice se pritožuje, da dobiva zadnji čas vedno več položnic, ki imajo na drugi strani srednjega dela pismena sporočila, ki niso frankirana. Ker trpi zaradi tega poštna uprava škodo, naj stranke položnice s pisemskimi sporočili frankirajo s frankovnimi znamkami tiste vrednosti, ki je določena za frankiranje dopisnic.

* **Veliko odpuščanje osebja pri železnici v Mariboru.** Brezobzirno odpuščanje uslužbencev v železniškem ministrstvu bo zadelo tudi Maribor. S 1. aprilom bo na glavnem kolodvoru odpuščenih 36 uradnikov in uslužbencev, od katerih še nobeden ni obveščen o grozeči usodi. Pač pa je že iz ministrstva odrejeno, kdo bo odrezan in je že odrejena ustavitev plače s 1. aprilom. Kam naj se obrnejo žrtve ob sedanji kruti gospodarski krizi, zato se sedanja vlada ne briga. Brez odpovedi bodo vestni državni uslužbenci čez noč na cesti.

* **Preureditev tirov na postaji v Kamniku.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani namerava preurediti po predloženih načrtih tirne naprave na postaji v Kamniku. V ta namen se bo vršil 7. aprila t. l. dopoldne komisijski ogled. Komisija se bo sestala na postaji v Kamniku op prihodu prvega osebnega vlaka iz Ljubljane.

* **«Alkoholno vprašanje».** Mnogo zaslug si steka za narodov blagor vsakdo, ki dela na to, da se omeji brezumno uživanje alkohola. Zato moramo vsekakor pozdravljati knjigo, ki jo je izdal pod gornjim naslovom gosp. Anton Mrkun. Knjiga se dobiva v raznih knjigarnah in ji je cena glede na bogato vsebino naravnost malenkostna. Knjiga velja le 28 Din, s poštnino 30 Din.

* **Trboveljske novice.** V petek 25. marca sta se vršila v Trbovljah in v Hrastniku javna ženska shoda, ki sta bila zelo dobro obiskana. V Trbovljah sta nastopili dve govornici: ga. Rakovčeva iz Ljubljane in ga. Špilerjeva iz Trbovelj. Prav tako tudi v Hrastniku. Na obeh shodih so se žene izrekle proti vojni, za starostno in nezgodno zavarovanje, za odpravo §§ 144. do 148. in uvedbo zakona glede pomoči bolnim in revnim materam, ki ne morejo preživljati otrok, da preprečijo nadaljnjo nosečnost in končno za žensko volilno pravico. — V Hrastniku bo pričela TPD v kratkem graditi novo separacijo. Stala bo baje do 10 milijonov dinarjev. — Za povzdigo živinoreje je določil okrajni zastop vsoto 200.000 Din. S tem denarjem se namerava nakupiti plemenska živina murodolske pasme in jo za polovično ceno odstopiti kmetovalcem pod raznimi obvezami. — Veliki župan dr. Vodopivec je vrnil občini vlogo županstva za priklopitev Hrastnika k trgu Trbovlje, češ, da je Hrastnik krajevno ločen od Trbovelj in da mu zato ni mogoče podati notranjemu ministrstvu dodatnega, oziroma spreminjevalnega predloga, da bi se tudi še ostali kraji v področju občine Trbovlje priklopili k sedanjemu trgu Trbovlje. — V kratkem bo otvorjen v občini že četrti kino. Za Trbovlje jih bo menda preveč, saj jih ima Ljubljana komaj tri. — V četrtek 24. marca t. l. se je vršila plenarna seja občinskega zastopa. Izmed več zadev, ki so bile sprejete, omenjamo regulacijski načrt Trbovelj, po katerem se bo treba v bodoče ravnati pri zidanju hiš. — Uradni dan okrajnega sodišča se bo vršil v Trbovljah v soboto 2. aprila t. l.

* **Pred vlakom.** Zadnji petek popoldne bi se bila kmalu dogodila v bližini Podnarta velika železniška nesreča, katero so preprečili v zadnjem trenutku. Voznik lesnega industrijca A. iz Krope je brezskrbno stopal za težko obloženim vozom. Malo, preden se zavije okrajna cesta,

vodeča iz Podnarta proti Kropi in Kamni gorici, v dolino Lipnice, je konj zavil na prehod, ki vodi mimo železniške čuvajnice h Kožarjevemu mlinu, in to baš v trenutku, ko je hotel čuvaj zapreti železniške zatvornice zaradi prihajajočega vlaka. Voznik je priskočil h konju, kar je slednjega preplašilo, da je povlekel voz namesto čez progo po železniški progi. Nesreča je hotela, da je stopil konj pri bližnjem, čez potok Lipnico vodečem mostičku med tračnico in mostni brun. Ker ni mogel noge več izvleči, je padel. Medtem pa je bilo že slišati hropenje prihajajočega vlaka. Nevarnost, da se vlak zaleti v konja in voz, je bila velika, ker se baš na kraju nesreče proga zavije in ograja mostiča zakriva razgled. Ljudje, ki so prihiteli in poskušali dvigniti konja in odstraniti voz, so se trudili zaman. Imeli pa so pač toliko duševne prisotnosti, da je eden izmed navzočih skočil v železniško čuvajnico in telefoniral na postajo, naj prometnik hitro postavi uvozni signal, ki je par korakov pred mostičem, na «Stoj!». V zadnjem trenutku se je vlak ustavil. Medtem konja še niso mogli rešiti. Nekateri so bili mnenja, da bo treba ubogi živali odbiti nogo. Ko je vlak že nekaj minut stal, so s cepinom izvlekli nogo, konja potegnili s proge, kjer se je že nahajal voz in tako odstranili zapreko. Radi voznikove neprevidnosti ima gospodar veliko škodo, ker je bil konj še mlad in dober.

* **Zaradi nesrečne ljubezni.** V Zagrebu je v soboto popoldne 20letna privatna uradnica Rija Hermanova, rodom iz Maribora, skočila med obiskom pri svoji prijateljici z drugega nadstropja na dvorišče ter se pri padcu težko poškodovala. Storila je to tako nenadoma, da njena prijateljica čina ni mogla preprečiti. Na mizi je pustila poslovilno pisemce za svojega ljubimca. Rijo so prepeljali v bolnico.

* **Samomor narednika.** Te dni ponoči so začuli zadaj za vojaško bolnico v Ljubljani močan revolverski strel. Stražnik in drugi ljudje so pohiteli na kraj strela ter našli v krvi mladega vojaka. Pozneje so ugotovili, da je bil to narednik bolničarske čete Fran Levstik. Pognal si je kroglo iz službenega samokresa skozi desno sence ter bil takoj mrtev. Pravijo, da je šel mladi narednik v smrt zaradi nesrečne ljubezni.

* **Sestrico obstrelil.** V Veliki Loki na Dolenjskem se je 13letni Rafael Kravčar igral v sobi s flobertovko. Med igranjem se mu je nabita flobertovka sprožila in je strel po nesreči zadel navzočo 11letno sestrico Slavko v spodnji del trebuha. Težko ranjeno in nezavestno so iz Velike Loke z dolenjskim vlakom prepeljali v ljubljansko javno bolnico.

* **Zarota bolgarskih komitašev v Skoplju.** Policija v Skoplju je te dni na prav nenavaden način razkrila zaroto bolgarskih komitašev in njihovih pomočnikov. Vsi krivci so že pod ključem. O zadevi se doznavajo naslednje podrobnosti: V sodnih zaporih v Skoplju se je že nekaj časa nahajal 28letni Boris Gonevič, sin bolgarskega vojvode, ki je pred leti padel v borbi z jugoslovenskimi orožniki. Vojvoda je bil osebni prijatelj bolgarskega generala Protogerova, ki dobro pozna tudi sina Borisa Gonevića in ga želi osvoboditi iz rok naših oblastev. Ni še dognano, na kak način je Protogerovu uspelo, da je stopil v stike z bolgarskim komitaškim organizatorjem in atentatorjem Čipuševićem, ki se je zadnje čase skrival v Skoplju in okolici. Čipušević je stopil v zvezo z nekim Dušanom, ki je bil med vojno interniran v Bolgariji ter se popolnoma naučil bolgarskega jezika. Skušal ga je pridobiti za načrt, da Gonevića osvobodita ter izvedeta komitaško organizacijo okrog Kumanova. Dušan je na videz pristal na Čipuševićevo ponudbo ter z njim do podrobnosti izdelal načrt za osvoboditev Gonevića. Ko je bilo vse dogovorjeno, se je Dušan podal v Skoplje naravnost k velikemu županu Vildoviću in mu izdal ves načrt. Orožnikom je tekom zadnjih dni uspelo, da so polovili vse zarotnike.

* **Aretacija prijatelja tuje lastnine.** Iz Loperčic pri Ptuju nam pišejo: V sosednih gozdovih, tako zvanem Kravljeku in obsežni Koračici, se je klatil že mnogo mesecev neki delamržneš, ki je gotovo užival nekje potuho ter živel kakor kak puščavnik. Ni se pa redil od kobilic in korenin, temveč si je znal preskrbeti pečenko in tudi pijačo. Dobro se je znal umikati in skrivati zasledovalcem. Končno so ga 18. t. m. zgodaj zjutraj dobili orožniki in ga spravili v zapor. Bil je zanemarjen na životu in obleki ter nepoznan v teh naših vaseh. Marsikatera gospodinja sedaj ve, kam so ji izginile kokoši.

* **Vlom v Ljubljani.** Na zadnji praznik je bil izvršen v stanovanje ravnatelja mestnega dohodninskega urada, g. Ivana Zupana na Dunajski cesti v Ljubljani, skrajno predrzen vlom. Vlomilec je udrl v stanovanje popoldne, ko je bila vsa družina odsotna. Premetal je v stanovanju vse in odprl ročno blagajno, v kateri je našel 4 bankovce po 1000 Din, 2 po 100 Din ter nekaj komadov po 10 in 5 Din. Dalje si je tat prilastil 5 avstrijskih zlatnikov po 20 in 2 po 10 K, 350 kovanih kron, več zlatih damskih verižic, ogrlic ter zapestnic in drugih dragocenosti.

* **Čudna aretacija muslimank v Sarajevu.** Te dni zvečer je sarajevska policija izvršila običajno racijo po javnih lokalih. Polovila je 13 muslimank, ki so mirno sedele v kavarni. Za čas mohamedanskega ramazanskega posta, ki zdaj traja, se za muslimane noč pretvarja v dan, dan pa v noč. Stara je navada, da se po večerni molitvi vršijo obiski in da se v kavarnah pije črna kava in pušijo cigarete. To ni zabranjeno niti ženskam, ki imajo razen tega v omenjeni kavarni svoj poseben oddelek. Čeprav torej ženske niso zagrešile ničesar, jih je dal policijski uradnik odgnati v zapor. Ker je naslednji dan bila nedelja in policija ni uradovala, so aretiranke preležale v zaporu do ponedeljka opoldne, torej celih 30 ur. Pri zaslišanju je uradni komisar moral ugotoviti, da so vse aretiranke poštene žene in dekleta. Sarajevski časopisi protestirajo proti aretacijam ter zahtevajo, da se vodstvo racij poveri starejšim in izkušenim policijskim uradnikom, da se ne bodo več ponavljali taki dogodki.

* **Ciganka hotela ukrasti otroka.** Te dni se je neka ciganka neopaženo splazila na hodnik beograjske kavarne «Šiško», kjer sta se igrala kavarnarjev sinček in hčerkica. Ciganka je popadla dekletce, ga zbasala v vrečo in ga hotela odnesti. Sreča je nanesla, da se je baš s trga vrnila mati obeh otok. Vpitje obeh otrok jo je prizvalo iz kuhinje, kjer je odlagala kupljene stvari. Od prizora, ki ga je ugledala na mračnem hodniku, je vsa odrevenela. Crna močna ciganka je pod pazduho držala vrečo, v katero je tlačila malo dekletce, obupno vpijoče in opletajoče z nogami, dočim je bratec vihtel šibo, s katero se je prej igral, ter tepel ciganko, da bi rešil sestrico. Kavarnarka Mihajlovićka je bila tako prepadena, da ni mogla poklicati na pomoč. Glas ji je zastal v grlu, noge so ji odrevenele. Videč, da se ciganka pripravlja k odhodu, je zbrala vse svoje moči, skočila za ciganko in potegnila svojo hčerkico za noge iz vreče. Tako je rešila dete, ni pa ji niti padlo v glavo, da bi zasledovala ciganko, ki je naglo odnesla pete skozi vrata in se izgubila.

* **Tatvina v vlaku.** Francetu Lukancu iz Pristave je neznan žepar ukradel v vlaku med vožnjo iz Radeč do Zidanega mosta listnico, v kateri je imel 6000 Din gotovine. Zadnje čase postajajo tatvine na progi Ljubljana—Zidani most—Zagreb sploh pogoste, kar kaže, da je na delu dobro organizirana žeparska družba.

PROSVETA

Naš kulturni dan

Vedno bolj opažamo, da primanjkuje društvom sredstev za širjenje prosvete med našim narodom. Ljudstvo si želi izobrazbe, hoče čitati, peti, igrati, prirejati predstave in poslušati lepo besedo narodnih govornikov. Vodstva podeželskih društev sicer hočejo pomagati, si prizadevajo, iščejo, trkajo na vrata vsepovsod, da bi mogli zbrati dovolj sredstev. Nabaviti si žele za izobrazbo potrebne knjige, liste, note, igre, instrumente, postaviti hočejo v vsaki vasi oder in povabiti predavatelje tudi od drugod; ali navadno so uspehi tega napornega, nesebičnega in požrtvovalnega dela le redkokdaj zadovoljivi in največkrat le neznatni. Tu je treba samopomoči. V Ljubljani in v Mariboru so si društva ustanovila svoji Zvezi, svoji centrali, z namenom, da bi jim one priskočile na pomoč tam, kjer posamezna društva sama ne zmorejo več dela in naporov. Zvezi se sicer trudita, želita in hočeta ustreči vsem svojim članom, ali one sami živita le od majhnih prispevkov, članarine svojih društev in le od zelo redkih in skromnih daril posameznih korporacij. Slovenci smo številčno majhen narod in še manjši po imovitih dobrotnikih narodne prosvete. Pri nas ni pričakovati, da bi posamezniki volili ali zapuščali svoja premoženja ter izdatne vsote za širjenje prosvete, kakor je to običajno pri milijonskih narodih. Zato smo navezani sami nase. Čim več nas je zbranih v krogu z eno idejo, tem večja je naša moralna in finančna sila. Pomagati si moramo torej le sami. In da si pomagamo, k temu nas mora vzpodbujati naš skupni smoter. — Naš skupni smoter, naš cilj pa je lep in svetal: **Vzgojiti naše ljudstvo v iskreni srčni kulturi, vzbuditi v njem zavest slovenstva, jugoslovenstva, vselovanstva, dvigniti ga do pravega pojmovanja človečanstva.** Ali ne zadostuje samo, imeti skupni cilj in smoter, treba se ga je v polni meri tudi zavedati. Zavest skupnosti, skupnega dela, skupnih žrtev, skupnega stremljenja nas dviga in nas bo dvigala, in sicer tako obe centrali kakor tudi vsa društva; le na ta način bomo lahko dosegli naš skupni cilj in smoter. Zavest skupnosti nas bo privedla do večjih moralnih in materijalnih uspehov, zavest skupnosti bo premagala v nas tudi oni predsodek, ki najbolj ovira uspešno napredovanje na narodnoprosvetnem polju, predsodek, ki ga imamo, kadar je treba položiti kak prostovoljni davek na oltar narodne prosvete Ali je zavest skupnosti v naših društvih že dovolj razvita? Ali se društva n. pr. ob hrvaški meji po vsaki moralno in materijalno uspeli prireditvi zavedajo, da ta uspeh ni bil in ni le njihov uspeh, ampak da je to uspeh vseh naših društev, tudi onih ob severni in ogrski meji? In da je njihov uspeh prav tako neuspeh vseh teh društev? Ali se obratno društva v osrčju in na jugu naše lepe zemlje zavedajo in čutijo, kako se pretaka po vseh društvih ista kri in jo vodi ista gonilna sila do enotnega, skupnega smotra? Edino ta zavest skupnega dela, skupnih žrtev in skupnega stremljenja nas more in mora privesti do največjih in najsijajnejših uspehov.

Da bomo to zavest skupnosti, kjer je še ni, vzbudili, kjer le tli, poživili in kjer sameva, utrdili, prosimo vsa društva, da razmišljajo o naslednjem našem predlogu:

Da bo naš skupni prapor, na katerega je eden naših prvih voditeljev, dr. Josip Vošnjak, zapisal kulturno vojno geslo: **«Za napredek, prosveto in svobodo!»** zavihral nad vsemi društvi, pozivamo vsa prosvetna društva, včlanjena v obeh centralah, tako v Ljubljani kakor tudi v Mariboru, da razmišljajo in sklepajo, ali bi ne kazalo, da se zedinimo vsi za en dan, v katerem bi po svojih močeh in razmerah posvetili vse svoje sile izključno našemu skupnemu kulturnemu stremljenju. Zelo primeren dan, ki bi ga nazvali **«Naš kulturni dan»**, bi bil velikonočni ponedeljek. Velika noč, simbol vstajenja, prenovljenega življenja, napredka, osvobojenja, ali bi ne mogla postati tudi simbol našega kulturnega prenovljenja? Velikonočno nedeljo posvetimo lepemu družinskemu življenju kot osnovi vsega javnega življenja, velikonočni ponedeljek pa narodu, napredku, prosveti, svobodi, srčni izobrazbi naroda. Na ta naš kulturni dan naj bi vsa društva prirejala po vseh naših vaseh, trgih in mestih gledališke igre, koncerte, primerne zabave, govore, predavanja itd. Povsod pa naj bi bil ta dan nabiralni dan z geslom: **en dinar za napredek, za prosveto in svobodo našega naroda.**

Ako smo zmožni, da to akcijo za «Naš kulturni dan» izvedemo in jo nadaljujemo vsako leto — in to zmoremo pri količkaj dobri volji — potem se bodo sredstva za širjenje narodne prosvete vsako leto podesetorila. Vsako posamezno društvo zase gotovo ne bo moglo zbrati prav posebnega zneska, toda vsi nabrani zneski bodo skupno dali lepo vsoto, s katero se bo potem potrebnim dru-

Tekme nepotrebne

ker vsakdo ve, da eleganco in brezprimerno trpežnost „Doko“ čevljev ne prekosi nobena vrsta čevljev.

„DOKO“ Prešernova ulica 9

(dvorišče)

štvom lahko nudila pomoč in podpora. Obe Zvezi kulturnih društev dobivata neprestano prošnje za knjige, igre, instrumente, kulise itd. Kako naj Zvezi tu pomagata, iz katerega fonda? Naš kulturni dan bi nam z dobro voljo vseh naših prosvetnih društev v Sloveniji prinesel gotovo tako veliko vsoto, da bi lahko pomagali najpotrebnejšim, da bi vsako leto razširili najmanj 20 javnih ljudskih knjižnic itd. Denar, ki bi ga društva nabrala na «Naš kulturni dan», bi seveda morala poslati obema svojima centralama. O uporabi tega fonda pa bi se poročalo na vsakoletnem rednem občnem zboru. Seveda bi se ta denar moral uporabiti izključno le za nabavo sredstev za širjenje narodne prosvete, da dosežemo svoj skupni prosvetni smoter. — Prosimo torej vsa društva, da nam čimprej odgovore na naslednja vprašanja:

1.) Ali se strinjate z našim predlogom, da se določi velikonočni ponedeljek za «Naš kulturni dan»?

2.) Ako se Vam v tekočem letu ne zdi akcija izvedljiva na velikonočni ponedeljek, kateri dan hočete letos posvetiti skupnemu smotru?

3.) Ako se Vam velikonočni ponedeljek ne zdi primeren za «Naš kulturni dan», kateri dan predlagate za to?

4.) Ali se strinjate s tem, da se odda celokupen denar, nabran na «Naš kulturni dan», Zvezi kulturnih društev in da se o uporabi tega fonda posebej poroča vsako leto na zveznem občnem zboru?

5.) Katere pomisleke, oziroma nasvete, imate glede te skupne naše akcije?

Ponovno prosimo vsa društva, da o vseh teh vprašanjih sklepajo in nemudoma odgovore, kako nameravajo letos prirediti «Naš kulturni dan». Ali smatrate za potrebno, da izdamo za ta dan posebne znake, katere bi prodajali nabiralci prostovoljnega prosvetnega davka?

Bratje, ne omalovažujmo te akcije! Utrdimo v sebi vero v «Naš kulturni dan». Začnimo delo s pozivom: Dvigni srce! Ljubi narod! Bodi človek!

Zveza kulturnih društev v Ljubljani in Mariboru.

Cesta med Lučami in Solčavo

Važno gospodarsko vprašanje za mariborsko oblastno skupščino.

Prejeli smo dopis, ki ga zaradi važnosti in nujnosti zadeve drage volje objavljamo:

Na Jožefovo se je vršilo na Ljubnem v Sav. dolini zborovanje, katerega so se udeležili zastopniki občin Ljubno, Rečica, Luče in Solčava. Zborovalci so sklenili resolucijo, v kateri zahtevajo, da se zopet zgradi cestna zveza med Lučami in Solčavo, ki je bila lani meseca oktobra docela porušena. Cesta med Lučami in Solčavo je bila prej celo za avtomobilsko vožnjo pripravna, lani pa je bila zaradi povodnji tako uničena, da ni mogoče po njej prevažati niti živil, ki se morajo donašati na hrbtu, kar je za dalje časa nevzdržno.

Da popravila ni zmožen prenesti tako siromašen kmečki okraj, kakor je gornjegrajski, katerega večja polovica je last mrtve roke gornjegrajske graščine, je jasno. Tu je poklicana višja samoupravna enota, mariborska oblast, in njen organ, oblatni odbor, da opraviči svoj obstanek z dejanji. Sosedni Avstrijci se ne rogajo brez upravičenosti, češ, da bi bili oni takšno posledico vremenske katastrofe odpravili tekom meseca dni.

Res je morda blagajna oblastnega odbora še prazna. Gotovo pa ima oblastni odbor toliko kredita, da z garancijo celote pomore danes enemu, jutri drugemu okraju. Oblast naj pokaže, da je kos večjim nalogam nego slabotni okraj. Ne vemo, na koliko milijonov ceni oblastni odbor vrednost Rogaške Slatine in Dobrne, ki jih vlada priznava kot last oblasti. Jasno pa je, da bodo denarni zavodi, ki tonejo v denarju, javni korporaciji radi ustregli s potrebnim kreditom.

Večina oblastne skupščine se je polastila pravice, da si je zavzela ves odbor, ki lahko nemoteno od opozicije uredi to va»no zadevo. Gornjegrajski okraj čaka na rešitev tega vprašanja.

„EDINOST“

VESTNIK ZVEZE DEMOKRATSKE MLADINE V LJUBLJANI

I. OBČNI ZBOR ZVEZE JUGOSLOVENSKE DEMOKRATSKE MLADINE V LJUBLJANI.

Organizacija demokratske mladine se je tekom minulega poslovnega leta močno okrepila in predstavlja vedno močnejšo trdnjavo napredne misli v Sloveniji. Zavednost in borbenost organizirane napredne mladine je pokazal zlasti številno obiskani občni zbor Zveze jugoslovenske demokratske mladine v Ljubljani, ki se je vršil te dni. Občni zbor je otvoril prvi predsednik ZDM br. Rudolf Šimnovec s pozdravom na navzoče zastopnike mladinskih organizacij «Edinosti», zastopnika načelstva SDS, ravnatelja gosp. Toneta Juga, poslanca ljubljanske oblastne skupščine g. Frana Zebala, zastopajočega Napredni klub oblastne skupščine, visokošolca g. Jelenca kot zastopnika pripravljalnega odbora akademskega kluba SDS «Jugoslavije», zastopnika napredne mladine po Italiji zasedene Julijske Krajine ter ostale zastopnike naprednih organizacij, ki so se pozivu odbora ZDM k udeležbi odzvali v častnem številu.

Predlog br. predsednika, da se pošlje brzojavni pozdrav vodji mladinskega pokreta ministru na razpoloženju br. dr. Gregorju Žerjavu v Beograd, se je sprejel z navdušenim odobravanjem.

Po pozdravnem nagovoru je povzel besedo v imenu predsedstva SDS ravnatelj g. Tone Jug, ki je v lepem govoru očrtal delo, katero ima mladina še izvršiti v dosego cilja, ki si ga je zastavila že starejša generacija, a je dovršila le prvo polovico svojega programa. Pot, katero mora korakati napredna mladina, je sicer posuta s trnjem, toda vsak cilj bo dosegljiv, ako se bo mladina podala na delo z ono samozavsetjo, ki jo je do sedaj krasila v boju proti napadom političnih nasprotnikov. Delo naj bo vedno vodilna sila napredne mladine, v znamenju dela je tudi njej zagotovljena zmaga. Zaključil je govor z izjavo prepričanja, da bo mladina kos svoji nalogi.

Sledilo je burno odobravanje s svečano obljubo bratov delegatov, da ostanejo zvesti svojim načelom.

Živahno pozdravljen je nato izpregovoril v imenu Naprednega kluba oblastne skupščine oblastni poslanec br. Fran Zebal, ki je podal v statističnem pregledu sliko o sili naprednih volilcev napram ostalim političnim skupinam. H koncu je izrazil upanje, da bo mladina korakala vedno v strnjenih vrstah in še izpopolnila svoje dosedanje delovanje.

Visokošolec g. Jelenc je kot zastopnik snujočega se akademskega kluba SDS «Jugoslavije» naglašal, da demokracija ni le prazna beseda, temveč je oni odločilni činitelj v našem javnem življenju, ki more nuditi jamstvo za svobodni razmah naše domovine. Mladina noče več samo opazovati naše javno življenje, temveč se hoče z delom udejstvovati na vseh poljih.

V imenu napredne mladine v zasedenem ozemlju je izrazil njen zastopnik svoje obžalovanje, da naši mladini danes na lastni grudi ni dovoljena svobodna uporaba materinega jezika. Zagotavljal pa je, da ostane napredna mladina onkraj mejá zvesta svojemu narodu.

Od lanskega ustanovnega občnega zbora Zveze jugoslovenske demokratske mladine se je število delujočih organizacij pomnožilo od 6 na 13 ter na dva pripravljalna odbora. Organizacije so se udejstvovale tako na kulturnem kakor tudi na prosvetnem polju s pomočjo Zveze kulturnih društev, ki je vedno rada dala svoje predavatelje na razpolago. Tako se je vršilo 36 predavanj.

V sportnem oziru so bile posebno živahne organizacije «Edinosti» v Kranju, na Jesenicah, v Kamniku in v Hrastniku.

Zvezin odbor je pričel v minulem letu priobčevati v «Domovini» v rubriki Vestnik ZDM svoje društvene in idejne članke ter dopise o delovanju posameznih podružnic. Na ta način se hoče vzbuditi zanimanje za organizacijo ne samo med člani, temveč tudi med širšimi krogi naprednjakov.

Blagajniško poročilo je bilo soglasno odobreno, nakar je sledilo poročilo o delovanju včlanjenih organizacij, ki je bilo sprejeto z odobravanjem na znanje. Poseben odbor, obstoječ iz člana centrale in štirih delegatov, bo izdelal nov pravilnik Zveze.

Pri volitvah je bil soglasno z vzklikom izvoljen za predsednika br. Anton Patik, za odbornike bratje: Šimnovec, Franz, Paškulin, Olaf, Hudina, Sedlar, Černe, Šolinc, Bogataj, Dolanc, Bevc, Gobec, Homar in Buljevič, v nadzorstvo pa bratje: minister na r. dr. Gregor Žerjav, ravnatelj okrožnega urada za zavarovanje delavcev dr. Jože Bohinjec, oblastni poslanec v Ljubljani Fran Zebal in Drago Žabkar starejši iz Celja.

Po občnem zboru se je vršil v mali dvorani Kazine družabni večer, katerega je priredil osrednji izvrševalni odbor ZDM v počastitev bratov zastopnikov mladinskih organizacij «Edinosti». Družabni večer je otvoril predsednik ZDM br. Patik z nagovorom na zbrane brate, sestre in ostalo občinstvo, pozdravil pokroviteljici gospo dr. Pretnarjevo in gospo dr. Brezigarjevo, navzočega člana predsedstva SDS ravnatelja g. Antona Juga, oblastnega poslanca g. Zebala ter zastopnika primorskih Slovencev. Navzoči bratje delegati so priredili imenovanim prisrčne ovacije.

Po pozdravnem nagovoru je predsednik očrtal važnost I. občnega zbora, naloge, ki čakajo mladino v novem poslovnem letu, dolžnosti mladine do snovanja novih postojank demokratske misli in poudarjal edinost v boju za naprednost, dajajoč za vzgled vztrajnost člana nadzorstva brata dr. Gregorja Žerjava, ki kljub rahlemu zdravju neumorno dela. Ob imenovanju našega voditelja so navzoči dokumentirali svoje priznanje z navdušenimi ovacijami.

V nadaljnjem poziva vse brate delegate, da v zavesti svojih dolžnosti vrše delo pionirjev v prospeh mladine. Končal je z zdravico, **naj živi, raste in uspeva jugoslovenska demokratska mladina!**

Ob burnih ovacijah na SDS je povzel besedo ravnatelj g. Jug, ki je v svojem govoru pozdravil v imenu predsedstva SDS mladino, katero v bodrilnih besedah navaja k sodelovanju za združitev vse napredne javnosti pod praporom SDS.

Po tem govoru je pozdravil navzoče oblastni poslanec br. Zebal v vznešenem govoru, obrazložil temelje ideologije napredne mladine ter utemeljeval načela in smoter demokracije v javnem življenju.

Nato je pozdravil navzoče brate zastopnik primorskih Slovencev ter obžaloval, da se današnjega zborovanja zaradi neprilik s strani italijanskih oblastev ni moglo udeležiti več bratov s tužnega Primorja.

Brat Šimnovec je po pozdravu navzočih orisal težkoče, ki se stavijo nasproti mladinskemu po-

Zahtevajte Kolinsko cikorijo, ki je izvrstna!

kretu, ter pozval navzoče, da vsak po svojih močeh pripomore do čim krepkejšega razmaha.

K besedi se je oglasil nato zastopnik bratov iz Istre, ki je v vznešenih besedah doprinesel dokaz vztrajnosti bratov tam preko, tolmačil njih vročo željo čimprejšnje združitve z majko Jugoslavijo.

Nato se je razvila intimna in prisrčna zabava, pri kateri je sodeloval tamburaški odsek «Edinosti» iz Kranja.

Ob prisrčnem slovesu pri odhodu celjskih zastopnikov je br. Rebek ponovno zagotavljal navzoče o trdni volji bratov Celjanov, zlomiti odpor proti napredku demokratske misli.

LEPO ZBOROVANJE NAPREDNE MLADINE V PRISTAVI.

V nedeljo 27. marca t. l. se je vršilo pri nas člansko zborovanje, ki je izredno dobro uspelo. Po pozdravnem nagovoru predsednika «Edinosti» br. Čadeža je povzel besedo predsednik ZDM v Ljubljani br. A. Patik, ki je zborovalcem v izčrpnem in prepričevalnem govoru obrazložil temeljne ideje mladinskega pokreta. Večkrat prekinjen po odobravanju zborovalcev je zaključil svoja stvarna izvajanja s pozivom, da vsi navzoči stopijo v vrste naše borbene mladine in pomagajo širiti naše ideje.

Kot drugi je govoril burno pozdravljen oblastni poslanec br. F. Zebal, ki je podal obširno in temeljito poročilo o delu naprednega poslanskega kluba v ljubljanski oblastni skupščini, o gospodarskih in socijalnih prilikah v Sloveniji in v vsej državi, o vprašanjih socijalne zakonodaje in splošno o vseh zadevah, ki danes morajo zanimati slehernega državljana. Njegov govor je napravil najboljši vtis na zborovalce, zlasti na volilce, ki so se imeli priliko prepričati, da je delo naših voditeljev pošteno in odkrito.

Na predlog br. Patika so izrekli zborovalci zahvalo in zaupanje Naprednemu klubu v oblastni skupščini ter so naprosili br. Zebala, da ta izraz zahvale in zaupanja tolmači na prvi seji.

Govoril je še br. Sedlar, član odbora ZDM iz Ljubljane, ki je predočil zborovalcem zlasti razlike političnih strank, ter žel za svoje poročilo živahno odobravanje.

Domačin g. Pičulin se je v imenu starejših somišljenikov zahvalil vsem govornikom za lepa izvajanja ter izrazil prepričanje, da bo sleherni član po današnjih besedah in nasvetih usmeril svoje delo v prospeh in razmah organizacije.

Po zborovanju je pristopilo k organizaciji nekaj novih članov. Sedaj le krepko na delo, kajti bodočnost je naša!

Kamnik. V soboto 2. aprila ob 20. in v nedeljo 3. aprila ob 16. bo priredila tukajšnja «Edinost» na čitalniškem odru igro «Ugrabljene Sabinke», burko v štirih dejanjih. Cene običajne.

Jesenice. Te dni je odšel k vojakom v Kragujevac naš bivši predsednik br. Franc Kerstein. Preteklo soboto je priredila tukajšnja «Edinost» v društvenem lokalu br. Francu poslovilni večer. Lepa udeležba članstva in njegovih prijateljev ter nad vse prisrčna animiranost večera sta jasno pokazali simpatije in spoštovanje, ki si jih je pridobil in užival tekom svojega delovanja pri mladinski organizaciji. Vrsto poslovilnih govorov je otvoril predsednik jeseniške «Edinosti» br. Franc Vovk, slaveč v vznešenih besedah pomen uspešnega udejstvovanja br. Kersteina na polju propagande in zainteresiranja jeseniških krogov za mladinsko organizacijo. Prav zanimive so bile reminiscence iz temperamentnega udejstvovanja br. Franca Kersteina v preteklih letih v domači politični borbi. Br. Anton Gorup ga je v veselem in rpijateljskem tonu orisal kot brata «Edinosti». Iskrene želje v novem kraju med srbskimi brati je izrekel br. I. Potrato. Br. Francu Kersteinu želimo lepih uspehov in plodonosnega udejstvovanja!

Hrastnik. Na letošnjem rednem občnem zboru, ki je bil prav dobro obiskan, se je izvolil za tekoče leto naslednji odbor: predsednik Miro Kaušek, v odbor pa Dolanc, Krajšek, Brun ter sestri Kovačeva in Kanzarjeva. Po poročilih funkcijonarjev, ki so bila vsa soglasno odobrena, je razviden lep napredek. Delegat, ki je bil navzoč, je v lepih besedah obrazložil nadaljnje delo ter pozival brate in sestre na skupno delo v prospeh demokratske ideje. V kratkem bomo priredili dramski večer z izbranim sporedom.

*

Iz tajništva ZDM. Na seji osrednjega odbora ZDM 25. marca t. l. se je konstituiral upravni odbor: predsednik Patik, I. podpredsednik Paškulin, I. tajnik Franz, blagajnik Sedlar, zapisnikar Hudina. Osrednji izvrševalni odbor ZDM tvorijo: predsednik Patik, I. podpredsednik Paškulin, II. podpredsednik Černe (Celje), I. tajnik Franz, II. tajnik Šolinc (Celje), blagajnik Sedlar, zapisnikar in poročevalec Hudina; odborniki: Olaf, Bevc (Celje), Bogataj (Jesenice), Laterner (Kranj), Dolanc (Hrastnik); namestnika: Gobec (Celje), Homar (Kamnik). Osrednji sportni svet tvorijo: predsednik Buljevič, tajnik Patik; odborniki: Kuret, Olaf in Šimnovec. Nadzorstvo ZDM tvorijo: minister n. r. dr. Gregor Žerjav, ravnatelj okrožnega urada za zavarovanje delavcev dr. Joža Bohinjec, oblastni poslanec Fran Zebal in okrajni tajnik SDS v Celju Drago Žabkar st.

SOKOLSTVO

s **Vsesokolski zlet v Beogradu in pokrajinski zlet v Ljubljani.** V Beogradu se je vršila v nedeljo skupščina Jugoslovenskega sokolskega saveza, ki jo je vodil starosta Engelbert Gangl. Navzoča sta bila tudi zastopnika češkoslovaškega Sokolstva, Stepánek in Havel, ki sta prinesla s seboj venec za spominsko ploščo beograjskim Sokolom, padlim v borbi za ujedinjenje. Starosta Gangl je v pozdravnem govoru naglašal, da je le v sokolskem taboru bodočnost Jugoslavije in so bili na njegov predlog poslani brzojavni pozdravi kralju Aleksandru, prezidentu Masaryku, ČOS, savezu ruskih Sokolov v Pragi in savezu poljskega Sokolstva v Varšavi. Poročila vseh odsekov so bila z zadovoljstvom sprejeta na znanje. Med drugim je bilo sklenjeno, da se bo leta 1930. vršil jugoslovenski vsesokolski zlet v Beogradu, še pred tem pa pokrajinska zleta v Ljubljani in Skoplju. V Ljubljani se bo vršil že letos, in sicer o priliki otvoritve Tabora, v Skoplju pa leta 1928. v proslavo desetletnice našega ujedinjenja. Sokolstvo se tudi udeleži mednarodne olimpijade leta 1928. v Amsterdamu. — Pri volitvah je bilo med splošnim odobravanjem izvoljeno sledeče starešinstvo JSS za leto 1927.: Starosta br. Engelbert Gangl, namestniki staroste br. dr. Lazar Car, br. Gjuro Paunković in br. Bogumil Kajzelj; načelnik dr. Viktor Murnik; načelnica s. Cigoj-Jugova; namestniki načelnika: Stane Vidmar, Drago Šulce in Mirsolav Vojinović; namestnice načelnice: Marija Ryškova, Dana Ilićeva in Mara Kaufmanova; predsednik prosvetnega odbora br. Josip Jeras. — Člani starešinstva: br. Srdjan Budisavljević, dr. Mirko Buić, Josip Čobal, Leo Franke, dr. Riko Fux, dr. Gustav Gregorin, doktor Fran Kandare, dr. Alija Košir, Avgust Ludvik, Nande Marolt, Albert Poženel, Božo Račić, Josip Smertnik, Verij Švajger, Franjo Zelenko, Tošo Živković. Namestnik članov starešinstva: bratje dr. Voja Besarović, Bojan Drenik, Ferdo Juvanec, Iv. Mešek, Ivan Milost, Kosta Petrović. Pregledniki računov: br. Radića Nišavić, Milan Sterlekar, Fran Sušnić. Namestnika preglednikov: br. Josip Malenšek, Fran Medić. Savezno razsodišče: br. Janko Bleiweis, br. dr. P. Pestotnik, dr. Dinko Puc, dr. Janko Rupnik, dr. Dragotin Treo. Namestniki v razsodišču: br. dr. Andrej Kuhar, Karel Pleiweis, dr. Milan Šubic.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

PISMO PRAPREŠKEGA TONETA.

Ježica, 27. marca.

Zde jnkaj bo hmav pet let, kar so Višanc dobil nouga še prou mvadga fajmeštra. Ta paru ja ta nov farn gospodar dav poklicat k seb mežnarja, k ja biv tud varganist ubjanem.

«Vi, kak lde so kej u tej far? Kva majo kej za jane časopise, al majo tud kak društu?»

Pa je povedu stari Tomaž:

«Vejo, gspod, faran berejo Mohorjeve bukve. Jan majo tud «Dumoluba», a jane par jh ja tud, k majo «Domovino» jn če se ne motm tud par «Jutrov» hvod u faro. Društva pa nimamo še nubenga.»

«Hvala vam, Tomaž, za pojasnilo! A zde m še povejte, kir so tist nesrečn lde, k majo te lberalne časopise?»

Tamaž je povedu te farane. Ni pa mogu drgač, de ja še dastavu:

«Gspod fajmeštr nej na zamerjo, tud jaz večkit uzamem u roke «Dumovino», pa nisem še vidu nč svabga unej.»

Pr teh besedah ja skvaču s stola mvadi fajmeštr jn jezno zakriču:

«Veste kaj, popred ste tuki deval, kar se ja vam lbiv, a zdej bo drgač. Če boste še bral to «Dumovino», na boste več hudil orgvat u cerku! Za jnkat sva uprauva!»

Mvadi fajmeštr se ja pudav na dev.

Narpreh je ustanovu Varla jn Zbražvaln društu jn tko med soje farane spravu politko. Natu pa ja šou h tistm, k so mel «Dumovino» jn «Jutro». Ugvasu se je narpreh pr Jeklenovmo Filip. Prou na krahk ga ja prjev:

«Vi mate ‚Dumovino', al ne?»

«Mam jo!»

«Al na veste, de ja tu ver suvražn list?»

«Ja, tga pa na vem! Al to pa vem, gspod fajmeštr, da sam ‚Dumolub' jn «Sluvenc' narbl sovrašta naše liste. Tud vem dvobr, de ‚Dumovine' pride čedale več med naše ldi.»

Fajmeštr ja odšou brez besede naprej. Tud pr druzg, kso mel «Dumovino» jn «Jutro», ni upravu nč.

U višavsk far se ja use spremeniv. Pupreh so se use dvabr zastopl, a nato se ja začev sovraštvu med farani.

Mvadi fantje jn dekleta, k jh ja fajmeštr urganiziru u Varla jn društu, so hodil u ponočnih urah k igravskim skušnjam in hmav so bli trije krsti nezakonskih utrok.

Jeklenov Filip, kmi ja to prpodvov, ja menu: «Ja, ja, mi smo se zde čist predjal; sosed soseda sovraž, a preh ja bvov drgač, k smo mel ta starga fajmeštra. No, pa ‚Dumovine' ja čedali več med nam, ker mi ne poznamo hinavšne!»

PISMO Z VESTFALSKEGA.

Bottrop, 18. marca.

V imenu Jugoslovenskega delavskega društva v Bottropu se Vam vljudno priporočamo, da nam odstopite nekoliko prostora v «Domovini». Odkar so klerikalci v novi vladi, so celo tu pri nas na Vestfalskem naši vodilnejši klerikalci postali glasnejši, zlasti ker njihova društva vedno bolj pešajo.

Meseca januarja t. l. je obhajal god predsednik Zveze katoliških društev. Na to proslavo je zbobnal številne svoje pristaše. Niso pa praznovali samo godovega dne, temveč so tudi ustanavljali Katoliško društvo Karnap-Boy, pri čemer niso pozabili udrihati po «Domovini». Zakaj pa tako? Zakaj iz dveh krajev eno društvo? Ali ni bilo zadosti veliko društvo v Karnapu, ko je bil predsednik g. Zore?

Dne 13. februarja t. l. smo imeli v Bottropu letno zborovanje, ki je bilo zelo številno obiskano. Izvoljen je bil naslednji odbor: I. predsednik g. Gojkovič, II. predsednik g. Mirt, I. tajnik gosp. Potokar, II. tajnik g. Klun, I. blagajnik g. Marcen, II. blagajnik g. Tojnko, preglednik g. Zagožen. Izvoljen je bil ves prejšnji odbor razen II. tajnika g. Testana, ki je bil naš zaveden član že od ustanovitve društva ter je po kratki kolezni lansko leto nenadoma preminul. Naj mu bo v tujini lahka zemlja!

«Domovina» se pri nas zelo mnogo čita; še klerikalci jo radi vzamejo v roke, kar ima prav

pogostokrat za posledico spreobrnitev bralca. Pozivamo rojake, da se krepko drže napredne misli v boju s klerikalizmom, kateremu mora med našimi rojaki tu v napredni in prosvetljeni tujini kmalu odklenkati.

LJUDSKO VSEUČILIŠČE

NAJVAŽNEJŠE RASTLINE, KI DAJEJO ČLOVEKU VSAKDANJO HRANO.

Človek si je izbral iz rastlinstva, kar ga hrani in živi, krepi in poživlja, kar prija njegovemu okusu in ga razveseljuje.

A le malo darov, ki jih daje narava človeku, je takih, da jih lahko uživa v prvotnem, naravnem stanju; večino je človek napravil užitno s tem, da jo je gojil. Tako je na primer divja banana neokusna, gojena, domača banana pa je ena najvažnejših redilnih rastlin v vročih krajih. Ko so prišli Rimljani v srednjo Evropo, so našli tam le lesnike, divje hruške in divje črešnje. Danes pa imamo v teh krajih nebroj raznih vrst okusnega sadja.

Tako vidimo, da je rastline ustvaril šele človek s pridnim delom, ko jih je stoletja in stoletja gojil. Krompir se je le z gojenjem tako spremenil, da poznamo danes nad 600 vrst; ta uspeva v tem kraju bolje, druga v drugem kraju.

Od vseh proizvodov, ki nam jih daje rastlinstvo, so najvažnejše redilne rastline.

Za vsakdanji kruh se trudi in peha mlado in staro; ne sme manjkati na bogatinovi mizi kakor tudi ne na siromakovi.

Vsak del sveta, vsak pas zemlje, skoro vsak narod goji značilne sadeže, iz katerih si napravlja kruh.

Najvažnejše v pokrajinah z zmernim podnebjem, kakor so naši kraji, je žito, pod katerim razumemo pšenico, rž, turščico, oves in ječmen; med temi je pšenica najdragocenejša. Zedinjene severnoameriške države so na prvem mestu v pridelavi pšenice. Na jako visokem mestu je tudi Rusija. Pa tudi v naši državi se pridela več žita, kakor ga rabimo sami, tako da ga lahko izvažamo.

Zedinjene države pa pridelajo tudi velikanske množine turščice, ki jo uporabljajo za kruh in za pitanje klavne živine.

V Evropi sejejo za kruh največ rži; Rusija je bila pred vojno v tem pogledu na prvem mestu.

Ječmena in ovsa porabimo manj za kruh. Oves nam je dragocen kot piča za konje, ječmenu pa raste veljava zlasti z množečo se produkcijo piva.

Za več kot četrtino vsega človeštva, zlasti za Indijo in vzhodno Azijo, je riž vsakdanja hrana, čeprav ni tako redilen kakor pšenica. Na Kitajskem je to najvažnejše žito; davek se plačuje z rižem, tudi nekaj plače vojakom in uradnikom. Ob slabi letini riža zavlada tam lakota. Ker pojemo tudi v Evropi mnogo riža, se ga zelo mnogo uvaža; naš del zemlje daje malo riža, le severna Italija ga pridela nekoliko več.

Od mnogih vrst palm sta datelnova in kokosova palma najvažnejši redilni rastlini vročih pokrajin. Datelnova palma raste zlasti v severni Afriki ter v puščavi Afrike in Arabije. Eno samo tako drevo preživi celo rodbino.

Od vseh palm je najkoristnejša kokosova palma, ki raste zlasti na vzhodnoindijskem otočju. Tako cenijo na primer, da raste na otoku Ceylonu 50 milijonov, na Javi pa 30 milijonov palm.

Palmo porabijo prav vso. Razen sada se uporablja les, vlakna skorje, iz katerih delajo na primer vrvi, sok, ki daje neko vrsto vina, listje, iz katerega izdelujejo košare, klobuke itd., iz pečk kokosove palme stiskajo olje. Iz povedanega je razvidno, kako koristno je to drevo.

Najvažnejši dar, ki ga je dobil stari svet iz Amerike, je krompir. Človek je napravil iz divje rastline silno dragoceno redilno rastlino, ki se je kmalu razširila skoro po vseh delih zemlje; jedo jo v koči siromaka in v palači bogatina. Krompir pa ima pred vsemi drugimi redilnimi snovmi to prednost, da raste skoro v vsakih tleh. Med vsemi deželami pridela Nemčija največ krompirja.

ZANIMIVOSTI

ŽIVLJENJE V ŠANGHAJU.

Srditi boji med južnimi Kitajci, tako zvanimi Kantonci, in severnimi Kitajci vzbujajo v Evropi zopet večje zanimanje za to Evropcem že od nekdaj prav neprijazno ogromno državo. V srditih državljanskih bojih zmagujejo Kantonci, katerih voditelji so evropsko naobraženi možje. Te dni so Kantonci zasedli važno mesto Šanghaj, v katerem živi mnogo Evropcev.

Pred 15 leti je bil kitajski okraj v Šanghaju obzidan z visokim zidom, za katerim je izginil marsikateri belokožec, ki je odšel v ta kraj brez spremstva. Pred leti noben inozemski konzul ni mogel jamčiti za varnost državljanov svoje države, ako so si hoteli ogledati kitajski okraj. Ko je padla kitajska stena okrog tega okraja, so tudi zagonetni umori tujcev ponehali. Dokler se na Kitajskem ni vnela državljanska vojna, so lahko hodili tudi Evropci v kitajski okraj, samo če so spoštovali verski čut Kitajcev. Belokožec se je lahko mirno izprehajal po ozkih ulicah in samo skupine razcapanih prosjakov so ga nadlegovale.

Kitajci so veliki prijatelji ptičev, ki jih nosijo s seboj tudi na izprehodu v kletkah. Ptičarji zavzemajo v kitajskem okraju cele ulice. Prepevanje mnogih tisočev najrazličnejših ptic povzroča po teh ulicah naravnost neznosen trušč.

Življenje Kitajcev se vrši večinoma na ulici. Na ulicah se zbirajo prijatelji in znanci, tu se prodaja, kupuje, uraduje, kuha in spi, kadar je lepo vreme. Na obeh straneh ozkih, zanemarjenih ulic so tesne, umazane prodajalne živil. Na vseh izloženih jestvinah je debela plast prahu ali pa roj muh. Meso se obriše z roko ali rokavom in stvar je v redu. Tudi pravni svetovalci v osebah zakotnih advokatov uradujejo na ulici. Sredi ulice pohajkuje mož. Na prsih in na hrbtu ima pritrjene ploščice z zagonetnimi čačkami, v roki pa drži kos izdolbenega bambusa, po katerem tolče s palico. Naenkrat se vrže na tla in se dotakne s čelom blata ali gramoza. To je budistični svečenik, ki opravlja na ulici verske obrede.

Hram domačih bogov je brez vodnika težko najti. Vhod je popolnoma zakrit in samo dolga vrsta stojnic, na katerih prodajajo Kitajci obredni papir, nazvan čmčm, kaže tujcu pot v hram. Svetišče je nizko, ob stenah stoji kakih 50 bogov. Eden se smehlja, drugi srdito gleda predse; vsak bog ima drugačen izraz. Pred vsakim kipom stoji lonček s kadilom, ki naj boga omehča, da se usmili grešnikov. Med klečečimi grešniki se suče prodajalec slaščic, s katerim si verniki slajšajo pobožno molitev.

Molitev je zelo enostavna. Vernik v božjem hramu se trikrat prikloni. Pri tem napravi z obema rokama v zraku krog, zažge darovalni papir in pobožnost je končana. Množica prosjakov je neizogiben kras vsakega dvorišča pred hramom.

Nepopisen je vtis, ki ga ima človek pri povratku iz kitajskega okraja v razkošni, moderno urejeni del Šanghaja, kjer stanujejo bogati inozemci, večinoma trgovci in zastopniki tujih držav. Ako bi ne bilo kitajskih prevozčkov, ki drve s svojimi vozički na vse strani in prevažajo tujce, bi človek mislil, da je v kakšnem modernem evropskem mestu.

× **Strašne stvari obetajo ženskam.** Nedavno je bil v Chicagu v Ameriki kongres zdravnikov za človeške noge. Na kongresu se je ugotovilo, da danes sleherni Američan premalo hodi. Vsak se raje vozi in posledica tega je pomehkuženje nog. Da to za bodoče pokolenje ne bo imelo ugodnih posledic, je umevno. Naravnost črni časi pa se obetajo nežnemu spolu. Na kongresu je predaval tudi zdravnik, ki je napovedal za leto 2000. nenavaden pojav. Stopala nog, zlasti ženskih, se bodo spremenila v kopita. Ženske nosijo previsoke pete, prsti se bodo zvili in glede na tesno obliko čevljev tudi ni več daleč čas, ko se bodo prsti sklenili v eno samo maso. Do tega razvoja bo baje privedla priroda, ker se prsti na nogah skoro več ne potrebujejo. Ženska noga bo zadobila obliko kopita... To torej napoveduje Američan. Neki angleški zdravnik, ki se bavi z vsemi ugodnostmi in kvarnimi posledicami, ki jih nudi dečja glavica, pa prihaja do zaključka, da bodo ženske v nekaj stoletjih dobile brade. Svoja izvajanja utemeljuje na podlagi dolgoletnega opazovanja. V raznih vaseh na otokih Java in Borneo je namreč običaj, da si moški puste rasti dolge lase, a jim zato ne raste brada. V drugih selih, kjer si moški strižejo lase, je opažati, da večini poganja tudi brada. Slična usoda čaka Evropke in Američanke, če bo več rodov zaporedoma pristriženih na dečjo frizuro. Zato je računati, da bodo ženske kmalu prav tako kosmate v obraz kakor moški.

× **Obvezno zdravljenje pijancev v Rusiji.** Te dni se je vršilo v Leningradu posvetovanje o obveznem zdravljenju alkoholikov. Razprave so se udeležili mnogi odlični zdravniki in pravniki. Sklenjeno je bilo, da bo veljalo obvezno zdravljenje za vse osebe, ki trpe na stalnem alkoholizmu in predstavljajo za družbo socijalno nevarnost. Obvezno lečenje bo odrejevalo sodišče na podlagi zdravniškega pregleda. Prof. Ostankov je izjavil, da bo morala država nastopiti tudi proti takim pijancem, ki ogrožajo svoje rodbine s tem, da ves zaslužek zapijejo. Po njegovem mnenju mora država odrediti nadzorstvo nad pijanci in njihovim premoženjem. Profesor Osipov je naglašal, da bo treba postaviti zatiranje alkoholizma na širšo podlago, kajti mnogi pijanci, ki pridejo iz bolnice, nadaljujejo svoje prejšnje življenje. Mnogi so prišli zaradi pijančevanja že osemkrat pred sodišče, ki jih je poslalo v bolnico, odkoder so odšli, ne da bi se odvadili pijančevanja.

Listnica uredništva

Središče. Od omenjenega g. Š. nismo prejeli nobenega dopisa. Morda se je pismo izgubilo. Naj ponovno piše!

Pertoča. Glede obrtnikšega koledarja bomo uredili potrebno. Pišite nam večkrat o domačih dogodkih.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Nikoli prvič.

V neki ženski družbi so razpravljali o prvi ljubezni ter je bila večina mnenja, da je prva ljubezen vedno boječa in nedolžna.

Mlada gospodična pa je v tem hipu izblebetala: «Potem pa moram priznati, da nisem nikoli prvič ljubila...»

Slab računar.

Nekdo je pripovedoval, da izhaja iz zelo plodovite rodovine. Eden navzočih ga prekine z vprašanjem: «Koliko otrok pa vas je bilo?»

Prvi: «Deset bratov in vsak je imel eno sestro.»

Drugi: «Torej vas je bilo dvajset otrok!»

Prvi: «Ne, samo enajst, namreč deset dečkov in ena deklica.»

Zdravnik je merodajen.

V neki pomorski bitki je zdravnik ukazal mornarju, naj vrže mrtvega tovariša v morje. Ko je mornar nesel navidezno mrtvega, ki pa je bil le močno ranjen, čez krov, je ranjenec odprl oči in tiho vprašal, kam ga nese.

«V vodo,» je bil odgovor.

«Nikar, saj še živim,» je prestrašeno šepnil ranjenec.

«Kaj boš govoril neumnosti, zdravnik je rekel, da si mrtev; on že mora to bolje vedeti kakor ti.»

Prijetna tolažba.

Lovska družba je povabila na lov grofa, ki se je šele vrnil iz Afrike, a grof je udeležbo odklonil, češ: «Vajen sem loviti le tigre in leve, zato me lov, ki ni spojen s smrtno nevarnostjo, sploh ne zanima.»

Lovec: «Gospod, ako je tako, potem se pa kar meni pridružite, ker sem šele včeraj na levu precej opasno obstrelil svojega svaka!»

Ne more jesti.

Gost je naročil v gostilni juho, toda je takoj poklical natakarja, češ, da juhe ne more jesti. Natakar je pograbil krožnik ter mu prinesel drugačno juho, a zopet je gost odkimal. Šele pri tretjem krožniku je opazil natakar, da je pozabil prinesti tudi — žlico.

Želja, ki se bo težko izpolnila.

Oče in mati, ki sta pričakovala prirastek v rodbini, sta vprašala svojega prvorojenčka, ali bi dobil raje bratca ali sestrico.

«Najljubši bi mi bil velik konj na kolesih,» je odgovoril malček.

Ne peče ga vest.

Urban je zasačil sosedovega Tončka na vrhu svoje češplje ter ga okaral: «Fant, ali te ni sram krasti? Ali te nič ne peče vest?»

Tonček: «Peče me ne, ampak tiščati me je že začelo v trebuhu. Zato bom takoj prišel dol, ko odidete nazaj v hišo.»

Dajala sta se.

Meščan je jezdil skozi vas. Na cesti je stal ošabni vaški župan in tega je vprašal meščan, koliko je ura.

Župan: «Sedaj je tisti čas, ko gonijo vole napajat.»

Meščan: «In Vi še vedno stojite na cesti?»

Se ne spodobi.

Kmet je prišel na vrt v tistem hipu, ko je skočil čez plot sosedov Pepček, ki je klatil hruške. Kmet je zaklical: «Postoj, Pepček, se bova nekaj pomenila!»

Pepček: «Za take male dečke, kakor sem jaz, se ne spodobi, da bi se stari ljudje z njimi razgovarjali.»

Še ni bil zaspan.

Katehet je pripovedoval v dekliški šoli o egiptovskem Jožefu in Putifarki ter vprašal, zakaj se ni dal Jožef zapeljati.

Deklica: «Ker še ni bil zaspan!»

Car Nikolaj II. in Angež.

Angleški diplomat je bil povabljen k caru Nikolaju II. na kosilo. Angež je po nesreči prevrnil kozarec in bil zaradi tega v veliki zadregi.

Car se je hotel pošaliti ter je vprašal: «Ali imate pri vas na Angleškem tako navado?»

Diplomat: «Včasih se komu pripeti kaj takega, toda na Angleškem noče tega nihče opaziti.»

Dva umetnika.

V nekem mestu sta umrla istega dne neki slab gledališki igralec in neki zapravljivec. Ljudje so govorili: «Danes je izgubilo naše mesto dva umetnika: prvi nam je ostal umetnost na dolgu, drugi pa je znal umetnost, kako se ostane dolžan.»

Zelo se je izpremenil.

Profesor je srečal nekega gospoda ter ga veselo pozdravil, smatrajoč ga za starega znanca.

Gospod: «Saj Vas niti ne poznam!»

Profesor: «Ali niste Miha Kozoder?»

Gospod: «Ne, jaz sem Urban Srakoper.»

Profesor: «No, potem pa ste se zelo izpremenili.»

Samo za enega.

Krvnik je obešal na smrt obsojenega roparja. Ko mu je vrgel vrv okrog vratu ter izpodbil stolček, je obešenec še divje mahal z rokami in nogami.

Razburjeno občinstvo je začelo zmerjati krvnika, ki se je prestrašen oklenil obešenca ter ga z vso močjo vlekel k zemlji, da bi se vrv zadrgnila; toda vrv se je utrgala in oba sta telebnila na tla.

Po starih običajih niso smeli nikogar drugič obesiti, zato je bil razbojnik prost.

Osramočeni krvnik je šel takoj nad vrvarja, zakaj je napravil tako slabo vrv, a vrvar se je izgovarjal: «Nihče mi ni povedal, da prideta na vrv dva obešenjaka; enega bi bila vrv zanesljivo držala, bodisi razbojnika ali vas.»

Nenavadna pripomba.

Plesalka je pisala enemu svojih oboževalcev pismo, v katerem ga nujno prosi, naj poravna neki večji njen dolg. Pod svoj podpis pa je zapisala to-le pripombo: «Tako me je sram, da si drznem Vas s tem nadlegovati, da bi bila gotovo to pisemce raztrgala, ako bi ga moja služkinja ne bila že odnesla k Vam.»

Odkod je beseda samokres.

Profesor je vprašal nekega dijaka, odkod izvira beseda «samokres».

Dijak: «Samokres je pristna slovenska beseda za revolver, ker stari Slovenci sa s a m o o k r e s u streljali . . .»

Soglasje.

On: «Jaz te obožujem. Hočem samo še za tebe živeti.»

Ona: «To bi bilo tudi meni všeč. Jaz bi že davno rada samo od tebe živela.»

MALI OGLASI

Mlin 87

nanovo postavljen in zraven 9 oralov posestva se odda po ugodni ceni in ugodnimi plačilnimi pogoji. — Naslov se izvé v podružnici «Jutra» v Mariboru pod «Mlin».

Vajenca 88

za pekarski obrt s p r e j m e pod ugodnimi pogoji Anton Petač, pekarna, Jesenice, Gorenjsko.

Oblačilno blago 90

velika izbira, kupite najugodneje v trgovini Franc S e n č a r Mala Nedelja in Ljutomer. — Zaloga vsakovrstnih s e m e n in v s e h k o l e s a r s k i h p o t r e b š č i n. — Nakup jajc, masla, putra, zabele in vseh poljskih pridelkov.

Posestvo pri Ptuju 92

tri četrt ure od mesta, dvoino poslopje, krito z novo opeko, prostorni, cementirani hlevi, studenec, sadonosnik in 4 orali njiv se p r o d a. — Naslov: Marija M u r k o, Orešje pri Ptuju.

Čitateljem „Domovine" naznanjam, da imam v svoji veliki zalogi zraven boljšega tudi **ceno** in **dobro blago,** kakor:

bela in rjava kotenina, šifon od	10	Din naprej
bela in rjava kotenina za rjuhe	23	„ „
pisano blago za srajce . od	10	„ „
kambrik, krep, delen . . „	14	„ „
črni klot . . . . . „	22	„ „
domači izdelek odej, ruš, klota	160	„ „
posteljne garniture . . . od	300	„ „
perje za blazine . . . . . „	85	„ „

P o s t r e ž b a p o š t e n a!

VELETRGOVINA

JANKO ČESNIK

Ljubljana, Lingarjeva ulica.

82a

Sadno drevje.

Prvovrstne jablane in hruške o d d a j a drevesnica **Stopar** v Velenju. 83

BOLNIM

91

slabim, rekonvalescentom, slabokrvnim, živčno ali fizično onemoglim, prezgodaj ostarelim in onim, ki so izgubili mladeniško moč, priporočamo «K a l e f l u i d» D. Kaleničenka (ekstrakt iz živalskih žlez), ki krepi, pomlajuje in vrača normalno delovanje vseh telesnih organov, razkraja in odstranjuje strupe, kakor vodno kislino, urate, toksine i. dr., ki zastrupljajo našo kri, vrača organizmu prejšnjo energijo in delazmožnost ter svežost mladih let. Vse to so potrdili v teku 25 let tisoči zdravnikov in stotisoči bolnikov. Za svoje vrline je bil «K a l e f l u i d» odlikovan na higijenskih razstavah v Parizu, Londonu, Bruslju in Firenci s štirimi grand prix in štirimi velikimi zlatimi kolajnami.

Detajlna poučna literatura D. Kaleničenka «Preporodjaj» z zdravniškimi ocenami in pismi bolnikov se pošlje vsakomur brezplačno. Obrniti se je na: Beograd, Pop Lukina br. 1. Lit. D. Miloš Marković.

Človek brez sna

je obžalovanja vreden. Vsakdanje negovanje celega telesa s Fellerjevim blagodišečim «Elsafluidom» poveča odpornost, prinese trdno spanje, varuje zdravje in s tem vzbuja samozaupanje in življenjsko radost. — Fellerjev «Elsafluid» je ono bolečino olajšujoče domače sredstvo in kosmetikum, katero so že naši očetje in dedje najrajše uporabljali zunaj in znotraj pri vsakovrstnih bolečinah. — Za zunaj in znotraj močnejši in izdatnejši kot francosko žganje.

Zahtevajte za poizkus v lekarnah in odgovarjajočih prodajalnah izrecno „Fellerjev pravi Elsafluid", v poizkusnih stekleničkah po 6 Din, v dvojnatih steklenicah po 9 Din, ali specijalnih steklenicah po 26 Din. Po večji pride tem cenejše, čim več se naroči naenkrat; z zavojnino in poštnino vred stane:

9	poizkusnih	ali	6	dvojnatih	ali	2 specijalni stekl.	61 Din
27	„	„	18	„	„	6 „	133 „
54	„	„	36	„	„	12 „	252 „

Naročila nasloviti različno takole:

EUGEN V. FELLER

lekarnar v STUBICI DONJI

Elsatrg št. 360 (Hrvatska).

Št. 106/27.

Vabilo na 42. redni občni zbor Posojilnice v Črnomlju,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo dne 10. aprila t. l. ob 13. uri v zadružni pisarni s s l e d e č i m d n e v n i m r e d o m:

1. Citanje zapisnika zadnjega občnega zbora
2. Poročilo načelstva ter poročilo o izvršeni reviziji.
3. Poročilo nadzorstva, odobritev letnega računa in razdelitev čistega dobička.
4. Sklepanje o valorizaciji investicij.
5. Odobritev poslovnika za nadzorstvo.
6. Volitev načelstva in nadzorstva za triletno poslovno dobo.
7. Slučajnosti.

Glasom § 19. zadružnih pravil leže računski zaključek, predlogi in poročilo nadzorstva članom zadruge v zadružni pisarni med uradnimi urami 8 dni na vpogled.

Ako ne bo občni zbor sklepčen, se glasom § 33. zadružnih pravil vrši čez pol ure drugi občni zbor na istem kraju, z istim dnevnim redom ter bo sklepal ne oziraje se na število zastopanih glasov. 89

Č r n o m e l j, dne 23. marca 1927.

Izdaja za konzorcij «Domovine» *Adolf Ribnikar.* Urejuje *Filip Omladič.* Za Narodno tiskarno *Fran Jezeršek.*